

Պրոլետարների քոլոք յերկիրների, միացե՛ր

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ

ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ

VII

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ

ԿՈՆԳՐԵՍ

Դ. 2. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
КОММУНИЗМА
Ленинградского
СССР

338.98(47)

Լ-27

ՀԿ(Բ)Կ ԿԿ ՀՐԱՑԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն 1935

35-Ա
Լ 967

2802-10

338.92(47)

Պրոդետարնն'ը բոլոր յերկրները, միացն'ը

մ. 27

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ

ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ

VII ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ
ԿՈՆԳՐԵՍ

Դ. 2. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

ՀԿ(բ)Կ ԿԿ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն 1935

24 JUN 1913

32230

Թարգմ. Պ. Արեղյան, խմբ. Հ. Գասպարյան
Սրբազրիչ Վ. Ջիդեղյան
Տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան

△

Գլավլիտի լիազոր № С—73, հրատ. № 318
Պատվեր № 332, տիրաժ 3000, ինդեքս II—17

△

Հայկու սերտի սպարան, Յերեվան
Սլավոներյան № 27

60366-67

Д. З. Мануильский
Итоги социалистического
строительства в СССР

Армпартиздат, Эривань, 1935

ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱԳՈՒՄԱՐՆԵՐԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

ԸՆԿ. Գ. Զ. Մանուիլսկու զեկուցումը Կոմունիստական
Ինստիտուտի VII համախառնային կոնգրեսում
17 ագոստոսի 1935 թ.

Ամբիոնում ընկ. Մանուիլսկու յե-
րեվալը ամբողջ կոնգրեսը փոսփի կանգ-
նած դիմավորում է բուռն ծափահա-
րուքյուններով ու փողջույնի բացա-
կանչություններով: Ընկ. Մանուիլսկին
բացականչում է՝ «Կեցցե՛ ընկ. Սալի-
նը»: Բուռն ուժացիա: «Ինստիտուտի-
նալ»: «Ինստիտուտից» հետո ծա-
փահարությունների նոր պայթյուն:

I. ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՀԱՂԹՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ

Կոմունիստական ինտերնացիոնալի VI և VII կոնգրեսների միջև ժողովուրդների կյանքում տեղի ունեցավ խոշորագույն մի անցք—սոցիալիզմի վերջնական ու անվերադարձ հաղթությունը ԽՍՀՄ-ում: (Ծափահարություններ): Հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխությունից հետո՝ սա միջազգային բանավոր դասակարգի յերկրորդ խոշոր հաղթությունն է ընդդեմ համաշխարհային կապիտալիզմի, —մի հաղթություն, վոր նոր դարաշրջան է բաց անում մարդկության պատմության մեջ:

Տնտեսական ու քաղաքական կողմից ուժեղացնելով համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության ամբողջ՝ ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի ունեցած հաղթությունը նոր շրջան է բաց անում մեր յերկրի զարգացման մեջ, նշարկում է նոր խոշորագույն տեղաշարժ հոգուտ սոցիալիզմի, ի վնաս կապիտալիզմի՝ ուժերի հարաբերակցության մեջ համաշխարհային ասպարեզում, նոր ետապի սկիզբ՝ համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության զարգացման մեջ: Այդ հաղթությունը, վոր մեր յերկրի բանվորներն ու կրտսեր տեսականները տարել են Համկ (բ) Կ լենինյան Կենտկոմի ու մեր մեծ Ստալինի ղեկավարութամբ և

համայն աշխարհի պրոլետարիատի ակտիվ համերաշխությամբ՝ նշարկում է Հոկտեմբերի ծնած Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի հաղթությունը, նրա ծրագրի, նրա քաղաքականության, նրա տակտիկայի հաղթությունը:

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի այս հաղթության նշանակութիւնը միջազգային բանվոր դասակարգի համար ել ավելի հսկայական է ուսանելի յե այն պատճառով, վոր համաշխարհային բանվորական շարժումը նույն այդ ժամանակաշրջանում մի շարք կապիտալիստական յերկիրներում (Գերմանիա, Ավստրիա և այլն), վորտեղ դեկավար դեր նրանում խաղացողը սոցիալ-դեմոկրատիան ու ռեֆորմիստական արհմիութիւններն են յեղել՝ կրել է պարտութիւններ, վորոնք հանդիսանում են սոցիալ-դեմոկրատիայի ռեֆորմիստական քաղաքականության ու կապիտալիստական տակտիկայի պարտութիւններ, Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի պարտութիւններ: Կապիտալիստական յերկիրներէ՝ իր սրությամբ ու յերկարատեւությամբ առաջներում չտեսնված տնտեսական ճգնաժամի պայմաններում՝ ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի ձեռք բերած հաղթության համաշխարհային-պատմական նշանակութիւնն այն է, վոր այդ հաղթութիւնը վառ լույսով լուսավորում է միջազգային պրոլետարական շարժման զարգացման յերկու ուղին — Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ուղին և Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի ուղին: Կոմիտեներն ուղին պրոլետարական հեղափոխության միջոցով հանդերձ սոցիալիզմի հաղթությանը յերկրագնդի մի վիջերորդ մասում, հանդերձ միջազգային պրոլետար-

րական հեղափոխության դիրքերի հուժկու նոր ամբացմանը, իսկ Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի ուղին, ռեֆորմիզմի ուղին՝ հանդերձում է բանվորների պարտությանը, հանդերձում է Փաշիզմի հաղթությանը: Այս յերկու հանրադուժարի համեմատութիւնը հեղափոխութիւն է կատարում, չի կարող չկատարել կապիտալիստական բոլոր յերկիրների պրոլետարիատի յիտակցության մեջ, իսկ շրջադարձ ու վերախումբավորում է առաջացնում պրոլետարիատի շարքերում:

Բայց մեր յերկրում սոցիալիզմի ունեցած հաղթության նշանակութիւնը չի սպառվում համաշխարհային բանվորական շարժման մեջ տեղաշարժեր առաջացնելով: Այդ նշանակութիւնը շատ ավելի լայն ու խորն է: Մեր յերկիրը իր սոցիալիստական հաջողութիւններով սկսում է շարժել ժողովուրդներին: Մեր անցյալի համեմատութիւնը մեր ներկայի հետ սկսում է մարդկային հսկայական մասսաները համոզել, վոր մեր ուղին ճիշտ է, վոր իրավացի յեն բուշլիզմն ու Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ուղին:

Ի՞նչ էր մեր յերկիրը մինչև հեղափոխութիւնը:

Մենք Յեվրոպայում ամենից ավելի շահագործվող, ամենից ավելի իրավագուրդ, ամենից ավելի ճշված բանվոր դասակարգի, ամենից ավելի աղքատ, ընկճված, անբաժին, սովի աղետներին յենթակա յյուզղացիության յերկիրն ենք յեղել: Մենք յեղել ենք ամենից ավելի հետամնաց, եքստենսիվ հողագործության, խրոնիկական յերաշտների, թերաբերքերի, սրորի, մարկեդի (M T B I A), վուդյան բուրլակու-

թյան յերկիրը: Մենք յեղեկ ենք տիֆլային, խուերային համաճարակներին, այլասերման, ալիոսոլիզմի, սոսկալի մահացուլթյան յերկիր, անկուլտուրական, անգրագետ, սնոտիապաշտ յերկիր, կրոնական թրմության, տերտերական խավարամոլության յերկիր: Իրենց ամբողջովին նեխված տիրապետությունը պահելու համար՝ մեր յերկրի իշխող դասակարգերը արհեստականորեն ազգային թշնամանք եյին պատվաստում, առասպելներ եյին հերյուրում ծխական սպանությունների մասին, կազմակերպում եյին հրեական ջարդեր, հայ-թուրքական կոտորածներ: Ինչպես արյունաթաթախ ծովահրեշ՝ ցարիզմը մխլել եր ազգերի մեջ, տանջում եր ամբողջ ժողովուրդներին՝ անողորմ դաժանությամբ ճնշելով ուկրաինացիներին, բելուսներին, վրացիներին, հայերին, թուրքերին, ուղբեկներին, կազակներին և այլոց ազգային կյանքի արտահայտությունները: Յերկրում յեռում ու հասունանում եր արտասովոր ուշտ ստացած հեղափոխական շարժումը, յերբ տանջված ժողովրդի գլուխ կանգնեց պրոլետարիատը՝ բոլշևիկներին կուսակցության ղեկավարությամբ: Իսկ բթամիտ, ապիկար իշխողները ջարդ ու բուրդ եյին անում հեղափոխական ժողովրդին և յերկիրը քշում եյին դեպի անդունդ: Յերկրի հետամնացությունն ու անկուլտուրականությունը նրանք հայտարարում եյին ուսական, «ազգային վողու» առանձնահատկություն և ցարիզմի մղած պատերազմներում սպանում եյին «սուրբ Սոփիայի տաճարի վրա կանգնեցնել խաչը» և «գլխարկակոծ անել» հակառակորդին: Յեվ այս տգիտական պարծենկոտության համար տուժում եյին՝ անցյալում մեր դժբախտ

յերկրի բանվորներն ու գյուղացիները: Հին Ռուսաստանին խիում եյին, ում ալարը վոր չեր գալիս.

«Ուիում եյին մոնղոլական խաները: Ուիում եյին թուրքական բեկերը: Ուիում եյին չվեդական ֆեոդալները: Ուիում եյին լեհ-լիտվական պաները: Ուիում եյին անգլո-ֆրանսական կապիտալիստները: Ուիում եյին ճապոնական բարոնները: Բոլորն եյին խիում՝ հետամնացության համար: Ռազմական հետամնացության համար, կուլտուրական հետամնացության համար, պետական հետամնացության համար, արդյունաբերական հետամնացության համար, գյուղատնտեսական հետամնացության համար» (Ստալին):

Ռուսաստանը ծեծվեց 1914—18 թ. թ. իմպերիալիստական պատերազմումն ել: Այս պատերազմից նա դուրս յեկավ արյունաքամ դարձած հաշմանդամացած, ավերված: Բայց իմպերիալիստական պետությունները նոր պատերազմ փաթաթեցին մի հեղափոխական ժողովրդի վրին, վորը տապալեց վոչ միայն ցարիզմը, այլև կապիտալիզմը: Մեր յերկիրը պատառ-պատառ եյին անում հեղափոխության կողմից դուրս չարտված կալվածատերերն ու կապիտալիստները, յերկիրը ծախում եյին մեծաքանակ ու փոքրաքանակ: Նրան բաժան-բաժան եյին անում ծայրամասերից—արևմուտքից, հարավից, հյուսիսից, արևելքից: Յեվ այս աղետից, վորին հասցրին մեր յերկիրը կալվածատերերը, արդյունաբերողներն ու բանկիրներն՝ նրան փրկողը յեղավ պրոլետարական հեղափոխությունը: (Ծախահարուքյուններ): Պրոլետարական հեղափոխությունն է, վոր յերկիրը դուրս բերեց պատերազմից, փրկեց

նրան քաղաքական գրոհումից ու անտեսական փրկու-
ղումից, ցարիզմից ավելի ուժեղ զիջատիչները կող-
մից թալանվելուց, աղատեց ոտարերկրյա կապիտալի
անտեսական ստրկացումից, պաշտպանեց ժողովուրդ-
ներ ու պետութիւններ անդունդը դնողած համաշխար-
հային ճգնաժամից, կապիտալիստական աշխարհում
մոլեգնող ֆաշիստական ռեակցիայից: Պրոլետարա-
կան հեղափոխութիւնն է, վոր մարդկութեան պատ-
մութեան մեջ չտեսնված տեմպերով բարձրացնում է
արտադրողական ուժերը, փոխարինում է մարկեղը,
արորն ու գերանդին տրակտորով ու կոմբայնով, «նը-
ղովքով նշավակված աշխարհը քաղցածները ու ըստ-
րուկները» դարձնում է յերկրի տերեր ու նոր սքան-
չելի կյանքի ստեղծողներ, անչեղորեն բարձրացնում
է մասսաների նյութական մակարդակը, արմատաւոր-
ւում է սոցիալիստական բարձր նոր կուլտուրա, հաս-
տատում է ժողովուրդների յեղրայրական համակեցու-
թիւն: Պրոլետարական հեղափոխութիւնն է, վոր
կառուցեց բանվորական հզոր պետութիւն, ստեղծեց
սոցիալ-անտեսական մի նոր հասարակակարգ, վորի
մեջ կազմավորվում է նոր, սոցիալիստական մարդու
դեմքը, մարմնավորեց կյանքում այն, ինչի մասին
յերադել են մարդկութեան լավագույն մտածողները,
—սոցիալիզմը:

Յեւ այսօր, Կոմունիստական Խնտերնացիոնալի
VII կոնգրեսին, այգպիսի նվաճումներով միայն մեք
կուսակցութիւնը չէ, վոր դալիս է: Դա մեր յերիտա-
սարդ սոցիալիստական յերկիրն է, վոր, Լենին—
Ստալինի կուսակցութեան կամքով զբլած ի սպաս
համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան

չահերին (աղմկալից ծափահարութիւններ)՝ համայն
աշխարհի աշխատավորների առջև հաշիվ է տալիս այն
մասին, թէ նա, ինչպես է կատարել իր միջադաշին
պարտքը նրանց առջև (աղմկալից ծափահարութիւն-
ներ): Այսօր նա ղեկուցում է իմպերիալիզմի ճնշած
ու ստրկացրած միլիարդուկես մարդկութեանը այն
մասին, թէ ինչպես նա, հասած իմպերիալիզմի կող-
մից կըրճանման դուռը՝ վերածնվեց սոցիալիզմով:
Նա իր որինակով ցույց է տալիս փրկութեան ճանա-
պարհը՝ շահագործվող դասակարգերին, իմպերիալիզ-
մի կողմից կեղեքվող զաղութներին, ճնշված ազգե-
րին, անտեսապես ու քաղաքականապես ստրկացված
փոքր պետութիւններին, իմպերիալիստական պատե-
րազմներում պարտված ժողովուրդներին, ճգնաժամի
ճանկերում քարուքանդ յեղած միլիոնավոր մարդկանց:
Իր փորձով կոչ է անում նրանց վերջ տալու այն հա-
սարակակարգին, վորը մարդկութեան համաշխարհա-
յին դժբախտութիւնն ու նոյովքն է դարձել:

Իսկ չե՞ վոր մեր յերկրի սոսկալի անցյալից մեզ
բաժանում է ընդամենը 18 տարի: Նրանք ի՞նչ են
նշանակում այն դարերի համեմատութեամբ, վոր
հարկավոր են յեղել անտեսական կացութեանը եւ
քաղաքական ձեւերը մարդկութեան զարգացման պատ-
մութեան մեջ փոփոխելու համար: Բայց այս 18 տա-
րուց ել տասը տարին ընկնում է արտադրութեան
մինչ-սպատեարգման մակարդակը վերականգնելու
վրա միայն:

1927—28 թ. թ. մենք միայն նոր ավարտեցինք
իմպերիալիստական ու քաղաքացիական պատերազմը
քայքայած մեր ժողովրդական անտեսութեան վերա-

կանգնումը և անցանք արտադրություն մինչպատե-
րազմյան մակարդակից: Մեր սոցիալիստական ինդուստ-
րիան այն ժամանակ բաղկացած էր առանձին փոք-
րաթիվ խոշոր ձեռնարկություններից, իսկ առավելա-
պես բաղկացած էր հին, մաշված սարքավորում ունե-
ցող վոչ մեծ ֆաբրիկաներից ու գործարաններից՝ ըզ-
րալով սով տեխնիկայի բնագավառում: Յերկրում
դեռ չարունակում էին դոյություն ունենալ սոցիալ-
տնտեսական հինգ կացութաձևեր՝ սկսած ամենա-
առաջավորից, սոցիալիստականից և վերջացրած նա-
հապետականով: Ժողտնտեսության մեջ սոցիալիստա-
կան հատվածի տեսակարար կշիռը 1928 թ. 44 տո-
կոս էր կազմում, ու թեև նա անշեղորեն մեծանում
էր, բայց մեր սոցիալիստական շինարարության հե-
տագա ամբողջ ընթացքը դեմ էր առնում գյուղատնե-
տեսության հետամնացությունը: Գյուղում տիրապե-
տող յերևույթը գյուղացիական մանրատված, մանր-
ապրանքային տնտեսությունն էր, վորը ծնում ու վե-
րածնում էր կապիտալիստական տարրեր, ձգտում էր
խարխել բանվոր դասակարգի դաշինքը գյուղացիու-
թյան հետ: Կուլակությունը բարձրացնում էր գլուխը
և փորձում էր վիժեցնել սոցիալիստական շինարարու-
թյունը հացամթերումների սաբոտաժով: Մենք պետք
է լարված պայքար մղեյինք հացի համար: Հացի խն-
դիրը քաղաքական հրատապ խնդիր էր դառնում: Ար-
դյունաբերական բանվորների մատակարարումը վը-
տանդված էր, հետևաբար՝ վտանգված էր նաև սո-
ցիալիստական շինարարությունն ինքը: Յերկրի ներսի
կապիտալիստական տարրերը իմպերիալիստական թըշ-

նամական շրջապատման հենարանն էին հանդիսա-
նում:

Լենինյան՝ «ո՛վ ում» հարցը իր ամբողջ հասա-
կով ծառացավ կուսակցության ու ամբողջ յերկրի
առջև:

Պետք էր ընտրություն անել զարգացման յերկու
ուղիների միջև. կամ նախանշել, վորը դեպի կապի-
տալիստական վերահաստատում (ռեստավրացիա)
էր տանում, կամ հարձակվել, վորը տանում էր և
պետք է հասցնեք սոցիալիզմի հաղթությանը:

Լենինն ու Ստալինը, վորոնք տասնյակ տարիներ
ի ընթացքում դաստիարակել, սնուցել, ուսուցել են
մեր կուսակցությանը՝ կուսակցությունը նախապատ-
րաստել էին այդ վճռողական ընտրանքի համար:
Դրանից քիչ առաջ կուսակցությունն ընկ. Ստալինի
զլխավորությամբ Տրոցկու և զինովյեվյան-տրոցկիս-
տական բլոկի դեմ մղած անողոք պայքարով պահեց-
պաշտպանեց մի յերկրում սոցիալիզմի հաղթության
հնարավորության վերաբերյալ լենինյան-ստալինյան
դրույթը: (Ծափահարություններ): Կուսակցություն-
նը, ըստ եյության, ստիպված յեղավ ճնշելու մանր-
բուրժուազիայի բռնադ, վոր չէր ցանկանում և վա-
խենում էր սոցիալիստական հեղափոխության զար-
գացումից: 1928 թվականին կուսակցության դեմ գրոհ
սկսեցին աջ ուկրոնիստները, վորոնց բերանով խոսում
էր կուլակային տարրերը: Նրանք հանդես էին գալիս
ինդուստրացման բարձր տեմպերի դեմ՝ պնդելով,
վոր արտասահմանից մասսայական սպառման ապ-
րանքներ ներմուծենք՝ փոխանակ նոր գործարանների
համար մեքենաներ ու հաստոցներ ներմուծելու, նը-

բանք սրացարուժ էյին խորհանտեսային ու կոլտնտեսային շինարարութեան ծախսման դեմ՝ առաջարկելով կուսակցութեանն ամբողջովին հենվել գյուղացիական անհատական տնտեսութեան վրա, նրանք դեմ էյին կապիտալիստական տարրերի վրա հարձակում գործելուն՝ հավատացնելով, թե իբր կուլակը կներառնի սոցիալիզմի մեջ, վախեցնում էյին կուսակցութեանն ու բանվոր դասակարգին՝ հայտարարելով, թե կուլակը վոր չլինի՝ հաց ել չի լինի:

Յերկիրը վարող ստալինյան հանձարը, բանվոր դասակարգի հանձարն եր:

Յեւ կուսակցութիւնը կատարեց իր ընտրանքը, մի ընտրանք, վորը վորոչեց մեր յերկրի զարգացման բախտը և համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան սուղաբան:

Կուսակցութիւնն ընտրեց ամբողջ փակառով կապիտալիստական տարրերի դեմ ծախալուն հարձակում կատարելու ուղին: Դա ժողովրդական տնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման ուղին եր, յերկրի խնդուստարացման ու գյուղատնտեսութեան կոլեկտիվացման ուղին, կուլակութեան վորպես դասակարգի վերացման ուղին, յերկրում կապիտալիզմը արմատահան անելու ուղին:

Խնդիրը թեթեւ չեր:

Հարցն այն ժամանակ դրված եր այսպէս՝ ասում եր ընկ. Ստալինը, հետ նայելով գնացած անցյալին.

«Կամ մենք այս խնդիրը կլուծենք ամենակարճ ժամանակամիջոցում ու մեր յերկրում կամբարպընդենք սոցիալիզմը, և կամ մենք այս խնդիրը

չենք լուծի ու այն ժամանակ մեր յերկիրը—տեխնիկական թույլ և կուլտուրայի կողմից խաղար յերկիրը—կկորցնի իր անկախութիւնը և կդառնա իմպերիալիստական խաղի առարկա»¹:

Այս խնդրի լուծումը կապված եր վերակառուցման շրջանի մեծագույն դժվարութիւնների հետ, յերկրի տեխնիկա-տնտեսական հետամնացութեան հաղթահարման, գյուղում սոցիալ-տնտեսական հարաբերութիւնների վերակառուցման դժվարութիւնների հետ, թշնամական տարրերի սարսափը և վնասարարութիւնը ճնշելու դժվարութիւնների հետ, կապիտալիստական շրջապատումից բղիղ դժվարութիւնների հետ, այն դժվարութիւնների հետ, վորոնց հետեւում մշտապես թաղնված եր դասակարգային թըշնամին:

Յեւ վորքան հաստատուն եր սոցիալիստական հարձակման ուժը, այնքան կատաղի յեր դառնում դասակարգային թշնամու դիմադրութիւնը: Կապիտալիստական վողջ աշխարհը, շնչազուստ հետեւում եր այս պայքարի վախճանին, տեղներից շարժվեցին վտարանդիական խմբավորումները, թատերաբեմ դուրս սողաց արդիւնաբերական կուսակցութիւնը: Զինվորական շտաբները սկսեցին պատրաստվել էն-տերվենցիայի, վորը նրանք հարմարեցնում էյին 1930 թվականին: Բայց վոչ մի բան չեր կարող ընկճել բոլշևիկների վճռականութիւնը:

Կուսակցութեան գլխավոր գիծը ամբողջ ճակատ

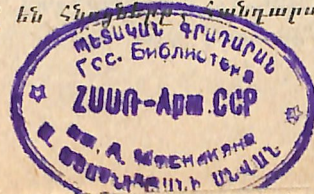
1 Ստալին, ճառ Կրեմլի պալատում Կարմիր բանակի ակադեմիականների ավարտման ատթիվ, 1935 թ. մայիսի 4-ին:

տով ծավալուն հարձակման անցնելու ուղղությամբ՝
իր կոնկրետ արտահայտությունը դառավ հնգամյա
պլանում, վերով պրոլետարական դիկտատուրայի
առաջին յերկիրը ստրատեգիական մի խոշորագույն
ինդրի,—կապիտալիստական առաջավոր յերկիրներին
տեխնիկա-տնտեսական կողմից հասնելու և անցնելու
խնդրի,—լուծման հիմունքներն եր դնում: (Ծափահարություններ): Յեվ ահա այստեղ է, վոր սկզբ-
վում է սոցիալիստական մեծ կառուցման հերոսական
չրջանը, վորը կատարեցնում է մեր թշնամիներին,
հիացնում է մեր բարեկամներին և դարձանք առաջաց-
նում ամբողջ աշխարհում:

ԽՍՀՄ ամբողջ աշխարհին ապշեցնում է իր սո-
ցիալիստական շինարարության տեմպերով: Արդյուն-
աբերական արտադրանքի աճը առաջին հնգամյակում
կազմել է տարեկան միջին թվով 22 տոկոս, 1934 թ.-
18,3 տոկոս, 1935 թ. (պլանով)—17 տոկոս: Այսպիսի
տեմպեր պատմության մեջ կապիտալիստական վոչ
մի յերկիր յերբեք չի ունեցել: Չորս տարվա ընթաց-
քում չուղունի արտադրությունը մենք հինգ միլիոն
տոննից հասցնում ենք մինչև տաս միլիոնի, մինչդեռ՝
ԱՄՆ-ին այս ճանապարհն անցնելու համար հարկա-
վոր յեղավ 15 տարի, իսկ Անգլիային՝ 36 տարի: Հա-
մաշխարհային մեքենաշինական արդյունաբերության
մեջ 1928 թվականին մեր տեսակարար կշիռը վորոշ-
վում եր ընդամենը 4,2 տոկոսով, 1937 թվականին
նա հավասար կլինի 37,5 տոկոսի (Ծափահարություն-
ներ): Արդյունաբերության համաշխարհային արտա-
դրանքով 1928 թվականին մենք զրավում էյինք աշ-
խարհում հինգերորդ և Յեվրոպայում՝ չորրորդ տեղը,

մենք այժմ զրավում ենք յերկրորդ տեղը ԱՄՆ-ից
հետո (ծափահարություններ) և առաջին տեղը՝ Յեվ-
րոպայում: Յեվ դիտեցեք, ընկերներ, վոր խոսքը վոչ
թե ներկա Յեվրոպայի ճգնաժամապատ Յեվրոպայի
մասին է, այլ 1929 թվականի Յեվրոպայի մասին:
(Ծափահարություններ): Նավթի, չուգունի, պող-
պատի, մեքենաշինության, տրակտորաշինության,
բեռնակիր մեքենաների արտադրության կողմից մենք
զուրս յեկանք յեվրոպական բոլոր պետությունների
մեջ առաջին տեղը: (Ծափահարություններ): Մենք
սկսում ենք զարգացնել մեր սեփական հաստոցաշի-
նությունը, բարձրորակ պողպատի, շարժիչների (մո-
տորներին), տուրբիններին, դեներատորներին արտադ-
րությունը, քիմիական սեփական արդյունաբերու-
թյունը, սեփական ավիոշինությունը, տիրանում ենք
զանազան տիպերի ամենաբարդ մեքենաների արտադ-
րությանը: Մեր յերկիրը ծածկվում է կառույցների
փայտահյուսներով, պայթեցնում է լեռները, անց է
կացնում տոննելներ, առերման ուղիներ լիցքեր
(насыпи) և բարձրացնում, ջրանցքներ և փո-
րաններ, վոր նորագույն տեխնիկայի հրաշալիք են,
ստեղծում է արդյունաբերական չրջաններ, ամխա-
մետաղադորձական բաղաներ, ինդուստրացնում է աղ-
գային հանրապետություններ, այս Ժա-
մանակ, յերբ կապիտալիստական յերկիրներում մեռ-
նում է արդյունաբերական արտադրության կյանքը,
զաղարում են ծխելուց արդեն վոչ ունեցող
ձեռնարկությունների ծխնելուցները, մեկը մյուսի
հետևից հանդչում են հնչելու հանգարտում են նա-

60366-67

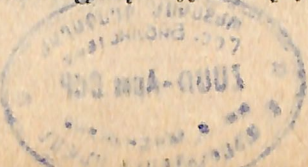
վահանդիսաները, բանվորական շատ ավաններում տիրում է մահաշունչ լուռություն, միլիոնավոր մարդիկ դատապարտված են հարկադրական անդործություն, իսկ ԽՍՀՄ մեջ ժողովրդական խանդավառություն հակայական ալիքը, սրբելով ճանապարհի բուրբ արգելքները՝ կերպարանավորում է աշխարհը: (Ծախհաարություններ):

Ընկերներ, դուք տեսնում եք այս կերպարանավորված յերկիրը: Դուք գիտեք, վոր ԽՍՀՄ այս 7 տարում յեռապատկել է իր արդյունաբերական արտադրանքը, վոր սոցիալիստական հատվածն այժմ տիրապետել է մեր յերկրի ամբողջ եկոնոմիկային 96 տոկոսին: Բայց ի՞նչ է թագնված յեղել այն տեմպերի հետևում, Դնեպրոստրոյների, Մադնիսոպորսկների, Թուրքսիների հետևում, Սպիտակ Դովյա ջրանցքների հետևում, խոշոր արդյունաբերություն 40 հազար այն ձեռնարկությունների և մանր արդյունաբերություն 300 հազար այն ձեռնարկությունների կառուցման ու աճման հետևում, վոր այսօր հաշվում է մեր սոցիալիստական յերկիրը: Մեր ժողովրդի միլիարդավուն աշխատանքը, — ժողովրդի, վորին այս մեծ շինարարությունը դաստիարակում էր սոցիալիստականորեն, վերակերտում էր դասակարգայնորեն, վերածնում էր նյութապես ու կուլտուրապես, մի աշխատանք, վորի մեջ մեր կուսակցությունը, մեր բանվորական կազմակերպությունները, պրոլետարական հասարակայնությունը հում, գյուղական նյութից կերտում էր հարվածային-ենտոպիստներ, աշխատանքի հերոսներ ու բեռնադրծներ, վոր համաշխարհային սեկորդներ են խլում, և

հնոցապաններ, վորոնք անցնում են հնոցի ողտակար ողտադործման առավելագույն դործակցից:

Մեր շինարարությունը, ինչպես այդ կարող է հեռից թվալ, հարթ չի ընթացել: Շինարարության համար մեզ պետք էր մետաղ, բայց այդ մետաղը չկար, հարկավոր էյին շինանյութեր, բայց նրանք հաղիվ հաղ էյին բավականանում, այդ շինանյութերը և մարդկային մեծ զանգվածները հարկավոր էր վոխադրել նոր վայրեր, բայց տրանսպորտը շնչակտուր էր լինում: Պետք էր կառուցողներին ու բանվորներին կերակրել, նրանց ապահովել՝ հազուստով ու վոտնամանով, բնակարանային տարրական պայմաններով, բայց պահպանում էյին միջոցներ ու պաշարներ: Վորակյալ բանվորներ էյին պետք, բայց վո՞րտեղից նրանց մի անդամից ճարեյինք: Զկային ինժեներներ, տեխնիկներ, չկար ամենատարրական արդյունաբերական կուլտուրա: Մեր վրա ճնշում էյին անում հին սեփից ժառանգված ուսաստանյան հին թափվածությունը, դարավոր անշարժությունը, բյուրոկրատիզմը: Իսկ դասակարգային թշնամին ողտադործում էր մեր յերիտասարդ անվորձ կադրերի յուրաքանչյուր սխալները, փքուն նախահաշիվներ էր կազմում, խճճում էր պլանները, ներկայացնում էր դիտավորյալ անպետք նախագծեր, փչացնում էր մեքենաները, հրկիզումներ, պայթյուններ էր սարքում, ինզում էր թանգարժեք սարքավորումը:

Այս տարիների ընթացքում ամբողջ յերկրի մկաններն ու նյարդերը ձիգ թուկի նման լարված են յեղել: Մենք միայն մեր կառույցներով էյինք ապրում: Յերբ մենք մտածում էյինք՝ այդ կառույցների թվե-

բով եյինը մտածում, յերբ մենք խոսում եյինք՝ մենք խոսում եյինք միայն նրանց մասին. յերբ մենք նիստերումն եյինք՝ մենք համոզում, վիճում եյինք միայն նրանց առթիւ, յերբ մենք քնում եյինք՝ մեր յերազում միայն նրանք եյին յերևում: Ամեն ինչ յենթարկված էր մի նպատակի— մեծ աշխատանքների պլանի կատարմանը, մի պլան, վոր իրենց առաջ եյին դրել մեր կուսակցութիւնն ու յերկիրը. այդ նպատակին եյին յենթարկված՝ յերկրի նյութական բոլոր միջոցների լարումը, մարդկային համաքարկված (мобилизованный) կամքը, մարդկային կազմակերպված եներգիան, բոլշևիկյան կորույն ու նպատակասլացութիւնը, նա, այդ նպատակը մեր ժողովրդին թեղադրել ե կենսական համեստ մակարդակ: Բոլշևիկներին մեր միլիոնավոր կուսակցութիւնն այդ որերին վատ էր ուտում, վատ էր քնում: Մեր լավագույն մարդիկ—Չերժինսկին, Կուլբիչեվը այրվում եյին՝ անքուն դիչերներ տնտեսական հաշվարարութիւն անելու աշխատանքի վրա:

Վոչ բոլորն եյին կարողանում դիմանալ սոցիալիստական այս հարձակմանը, վորը նսեմացրեց բոլոր ժամանակների ու բոլոր ժողովուրդների արշավանքները: Ամեն ինչ, վոր յերկչոտ, յեսասեր, ստոր, նեխված էր ճանապարհին վայր էր ընկնում, այս ամենը նվում, լաց էր լինում, անհավատութիւն էր սերմանում, կործանում էր դուշակում, այս ամենը իր չարաննդ ատելությամբ դեպի սոցիալիզմի հաղթութիւնը զոգվում էր համաշխարհային կապիտալի հետ, զինովյեկյան—տրոցկիստական բլոկին պատկանող նողկալի, զզվելի, ստոր քաղաքական դեպենե-

րատները սպանեցին մեր մտերիմին, ամբողջ կուսակցութեան սիրելիին, Բազմի, Լենինգրադի ու Նիբրնի հաղթութիւններին կազմակերպիչ Սերգեյ Միրոնովիչ Կիրովին: (Պատգամավորները վոտֆի կանգնելով հարգեցին Ս.Մ. Կիրովի հիշատակը):

Բայց հուժկու այն ալիքը, վորը շարժման մեջ ե դրվում ստալինյան յերկաթյա անդրդմելի կամքով դեպի առաջ սլացավ: Նա վերցնում էր մեր յերկրի կապիտալիզմի վերջին ամբողջները՝ վերակառուցելով դյուղատնտեսութիւնը կուլեկտիվացման հիմունքներով: Այնտեղ, վորտեղ 25 միլիոն դյուղացիական անհատական տնտեսութիւններ կային նա ստեղծեց 250 հազար կրլանտեսութիւններ, 5 հազար խորհտնտեսութիւններ, 4 հազարից անց մեքենա—տրակտորային կայաններ, վոր պետութեանը նստեցին ինն միլիարդ ռուբլուց ավելի: Այնտեղ, վորտեղ արորն ու ձմեռվա սովից մազաթափ յեղած գորշախայտ ձին եյին բանում՝ աշխատում են 300 հազար տրակտոր, մոտ 50 հազար կոմբայն, 35 հազար ավտոբեռնակիր: Տրակտորավորման կողմից մեր հողագործութիւնն աշխարհում առաջին տեղն ե դրավում: Այժմ կուտընտեսային ծխին յերկու անգամ ավելի հող ե ընկնում, քան չքավոր—միջակ տնտեսութեանը, յերբ նա միանձնյա բնույթ էր կրում (ծափահարութիւններ), այժմ կուտնտեսականները 1934 թվականին մի միլիարդ փութ ավելի ապրանքային հաց տվին, քան նույն չքավոր—միջակ տնտեսութիւնները մինչև կուլեկտիվացումն են ավել: Վերացվում ե մեր դյուղատնտեսութեան ըստ տեմպերի աճման վաղեմի հետամնացութիւնը արդյունաբերութիւնից: 1926—1929

թ.թ. դյուղատնտեսութեան արտադրանքի աճը տարեկան կազմում էր միջին թվով 2,7 տոկոս, յերկրորդ հնգամյակի առաջին յերկու տարում — 6,5 տոկոս, 1935 թ. նա պետք է կազմի 16 տոկոսից բարձր: (Ծափահարություններ): Այս հաջողութիւնները միւլտիպլիկաւոր մարդիկ են տեսնում, և դուք, ընկերներ, այս հաջողութիւնները դուրս եք մանաւանդ, վոր դուք յեկել եք այնպիսի յերկիրներից, վորտեղ հուսահատական է դյուղացիութեան դրութիւնը, վորտեղ դերմանական դյուղացիութեան պարտքերը հասնում են 14 միլիարդ մարկի, վորտեղ ամերիկյան ֆերմերների պարտքերը կազմում են ֆերմաների ամբողջ արժեքի 42 տոկոսը, և մոտ կես միլիոն ամերիկյան ֆերմաներ վերջին տարիներս վաճառված են աճուրդով, վորտեղ ճապոնական դյուղացու պարտքերը հինգ անգամով դերազանցում են դյուղատնտեսութեան տարեկան ընդհանուր արտադրանքից, այսինքն՝ ճապոնական դյուղացին ու նրա ընտանիքը պետք է դադարեն ուտել, խմել, հագնուիլ հինգ տարի շարունակ, վորպեսզի ազատվեն այս ստրկութիւնից:

Կապիտալիստական տարրերի դեմ մեր տարած հաղթութիւնը հեշտութեամբ չէ, վոր մեզ հաջողվեց: Հարկ եր, վոր մենք դյուղում քանդելինք դարավոր կարգը, հաղթահարեյինք նախապաշարմունքները, արմատահան անեյինք «միլիոնների սոսկալի սովորութիւնները»: Դասակարգային պայքարը դյուղում շտեմնված սրութեան հասով: Գիշերներ ու ցերեկներ եյին անցկենում վիճարանութիւնների մեջ — լինի՞, թե չլինի կոլտնտեսութիւնը: Չքաղորդ մինչև ձայնր կտրվելու աստիճան համոզում էր դյուղաժողովը կոլ-

տնտեսութեան առավելութիւնների մեջ: Միջակը տատանվում էր, նա յերեկոյան վճռում էր կոլտնտեսութիւն մտնել, իսկ առավոտը հետ էր վերցնում ձիերն ու ինվենտարը: Կուլակը խառնակում էր ժողովրդին, նրան կոչ էր անում սպանելու անասուններին, փչացնելու ձիերին, հափշտակելու հասարակական սեփականութիւնը, այրելու հացը: Նա հանում էր պատերազմի որերից թաղված դանակը: Այս դժվարութիւնների միջով է անցել մեր յերկիրը, վորին հաղթութիւնից հաղթութիւն է տարել լենինյան կուսակցութիւնը: Յեւ կապիտալիստական տարրերի դեմ յեղած այս հարձակման արդիւնքները այսօր առկա յեն: (Ծափահարություններ):

1928 թվականին մենք նոր եյինք ձեռնամուխ լինում առաջին հնգամյա պլանի կատարմանը: Մենք այն վոչ միայն, ավարտեցինք չորս տարում, այլև արդեն հաջողութեամբ կատարում ենք յերկրորդ հնգամյա պլանն ել: 1928 թ. համաշխարհային բուրժուազիան և նրա սոցիալ-դեմոկրատական դորժակալութիւնը այնպես եյին հաշիվ անում, թե դյուղացիների ձեռքերով կլիբացնեն սոցիալիզմը և կվերականգնեն կապիտալիզմը: Իսկ իրականում դյուղացիութեան կոշտացած ձեռքերը բանվոր դասակարգի դեկավարութեամբ դյուղում վերացրին կապիտալիզմը և սրանով իսկ ապահովեցին սոցիալիզմի հաղթութիւնը: 1928 թ. մենք հարկադրված եյինք հացի քարտեր մտցնելու: Այսօր մենք վերացրել ենք հացի քարտերը, այսօր հացի պրոբլեմը լուծված է մեր յերկրում: 1928 թ. դյուղ բարձրացրած կուլակն ուզում էր ջախջախել սոցիալիզմը, այսօր սոցիալիզմն և գլխովին ջախջախել

կուլակին: 1928 թ. բուրժուազիան հույսը դրել էր ԽՍՀՄ կապիտալիստական վերասերման վրա, համաշխարհային կապիտալի և մեր յերկրի ներքի կապիտալիստական տարրերի զոգման վրա, — այսօր վոչ թե կապիտալիստական վերասերումն է մեր յերկրին սպառնում, այլ կապիտալիստական աշխատեցումը կրծում է այն աշխարհը, վորտեղ տակավին բուրժուազիան է իշխում: Հաղթած սոցիալիզմն այսօր ավելի ու ավելի սերտորեն է զոգվում համաշխարհային բանվորական շարժման հետ: Այսօր հասել է վոչ թե սոցիալիզմի մայրամուտը և կապիտալիզմի արեածագը ինչպես պնդում էր սպիտակ-գվարդիական Տրոցկին, այլ սոցիալիզմի արեածագը և կապիտալիզմի մայրամուտը, ինչպես պնդում էր մեր կուսակցությունը: (Ծափահարություններ): 1928 թ. «ո՞վ ո՞ւմ» լենինյան հարցը տակավին չէր լուծված մեր յերկրի ներսում: Այսօր նա վերջնականապես և անդառնալիորեն լուծված է սոցիալիզմի ոգտին: 1928 թ. մենք ունեյինք վերակառուցման շրջանի դժվարություններ: Այսօր մենք վերջ ենք տվել այդ դժվարություններին, մեզ մնում են այնպիսի դժվարություններ, վորոնք կապված են կապիտալիզմի մնացուկները եկոնոմիկայում ու մարդկանց գիտակցության մեջ հաղթահարելու հետ, «ո՞վ ո՞ւմ» հարցը միջազգային ասպարեզում լուծելու հետ: (Ծափահարություններ):

Դասակարգային դաժան պայքարում ԽՍՀՄ աշխատավորները լենինյան կուսակցության ղեկավարությամբ ընկ. Ստալինի գլխավորությամբ ԽՍՀՄ-ն ազրարային յերկրից, թույլ, հետամնաց, անկուլտուրական սոցիալ — տնտեսական հինգ կացութաձև ունեցող

յերկրից, տեխնիկա — տնտեսապես կապիտալիստական յերկրներից կախումն ունեցող և ռազմական կողմից խոցելի յերկրից դարձրին բարձր ինդուստրիալ մի յերկիր, վորն ընդունակ է արտադրելու արտադրական բուրր բարդ մեքենաները, — անկախ է ոտաբերկրյա կապիտալի քմահաճույքներից, մի յերկիր՝ առաջավոր կոլեկտիվ զյուլադատեսությամբ, անբաժանորեն իշխող սոցիալիստական կացութաձևով, մի յերկիր, վորն առավելագույն չափով ապահովված է պաշտպանունակությամբ: (Ծափահարություններ):

Սրանով իսկ կառուցեցինք սոցիալիզմի անսասան հիմքը: Յեվ այժմ, մեր ժողովրդական տնտեսության հիմքում տեխնիկական նոր քաղիս գցելու և նրա հասարակական նոր ձևեր, — սոցիալիստական ձևեր, — ստեղծելու հետևանքով մենք մեր յերկրի առջև բաց ենք անում նրա հետագա սոցիալիստական զարգացման համար լայնադույն հեռանկարներ: Վոչ արտադրողական ուժերի տեխնիկա — տնտեսական ցածր մրկարդակը, վոչ էլ զյուլացելական մասն տնտեսության մասնադատական կացութաձևը այժմ չեն կասեցնի մեր յերկրի առաջխաղացումը սոցիալիստական ուղիներով: Կապիտալիստական եկոնոմիկայի մնացորդների տարերայնության ելեմենտներն առաջվա նման այլևս չեն արգելակելու յերկրի մեր սոցիալիստական պլանային տնտեսությունը: Այժմ մարդը, նրա աշխատանքը ապաստրկացված են այդ պայմաններից, վորոնք անցյալում մեր զարգացման առջև սահմաններ էյին դնում: Այժմ ամեն ինչ վճռողը՝ մարդը, նրա անսահմելի կամքը, նրա աշխատանքի կազմակերպումն են: «Մեր ծրարդրի իրական լինելը՝ դա կենդանի մարդիկ են» —

ասել է ընկ. Ստալինը: Յեւ այն, ինչ, որինակ, ընկ. Կադանովին արեց յերկաթուղային տրանսպորտում, բոլշևիկյան հաստատակամությամբ շուտ տալով հին գիտության բոլոր ստավելադույն նորմաները՝ լավագույն պատկերադարձումն է այն բանի, թե սոցիալիստական հասարակարգն ինչ ուժեք ունի թաղցրած իր մեջ, և թե ինչ բանի կարող են հասնել սոցիալիստական շինարարությունը ղեկավարող բոլշևիկները: (Ծափահարություններ):

II. ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԸ

Սոցիալիզմի հաղթությունը ԽՍՀՄ-ում պայմաններ ստեղծեց մասսաների նյութական բարեկեցության ու նրանց կուլտուրական մակարդակի մի այնպիսի աճման համար, վորն աշխարհում կապիտալիստական վոչ մի յերկիր յերազում անգամ չէ տեսել: Միայն այժմ է, վոր մեր բոլոր խոհերի ու գործերի կենտրոնում իր ամբողջ մեծությամբ մենք մեր առջև կարող ենք դնել մարդու մասին հոգալը: Մարդը պատմության աղբի լինչպես հոչակում է Ֆալիզմը, մարդկային զանգվածը Ֆալիստական կապրալի մտրակի առարկա չէ, կապրալի, վորը նիշեական գերմարդ է յերեակայում իրեն, նա յեզրպտական բուրգեր կառուցող ստրուկ չէ, նա կապիտալիստական մեքենայի կցորդ չէ, վոր մի բուռն տգրուկներ (մակարույծներ) համար ազատ ու հանդիստ կյանք ստեղծի, նա ստրկական, Ֆեոդալական, կապիտալիստական չահագործման առարկա չէ: Մարդը սոցիալիզմի կերտիչը, նոր հասարակարգի ստեղծիչն է: Պատմության մեջ առաջին անգամն է, վոր մարդը իր տեղն է զբաղում: (Ծափահարություններ): Նա իր բախտն ու իր պատմությունը զարբնողն է, նա սոցիալիստական մեքենայի տիրակալն է: Սոցիալիզմը նրա համար է, նա ինքն է սոցիալիզմի մեծ նպատակը:

«Պետք չեւ 1917 թ. հոկտեմբերին տապալել կապիտալիզմը և մի շարք տարիներէ ընթացքում սոցիալիզմ կառուցել,—ասում եր ընկ. Ստալինը XVII կուսհամագումարում,—յեթե չհասնենք այն բանին, վոր մարդիկ մեզանում լիության մեջ ապրեն: Սոցիալիզմը նշանակում ե վոչ թե թրշ-վառություն ու զրկանքներ այլ թշվառության ու զրկանքների վոչնչացում, ունեւոր ու կուլտուրական կյանքի կազմակերպում հասարակության բո-լոր անդամների համար»¹:

Խորհուրդների յերկրի մարդկանց համար ստեղծել ունեւոր, կուլտուրական, առողջ, ուրախ ու յերջանիկ կյանք—մեր ամբողջ կուսակցությունը, ամբողջ յերկիրը այժմ սրա վրա յե համառորեն աշխատում: Ունեւոր կուլտուրական ու յերջանիկ կյանք սոցիալիստական յերկրում—սա առանձին մարդու ջանքերի գործ չե: Յերջանկությունը մեզանում պատահմունքի կամ հաջողման խախուտ ավաղի վրա չի կառուցված, նա վիճակված չե ամենից ավելի նենգավոր, լկտի և ուրիշներին արմուկով բոթելով ճանապարհ բաց ա-նող, անպատկառ մարդկանց: Մենք, համորեն ույժ տալով գործին՝ լուծում ենք սոցիալիստական մարդ-կության յերջանկության խնդիրը: Տասնյակ միլիո-նավոր մարդիկ մեզանում իրենց բախոր կապել են սոցիալիզմի հաջողությունների հետ: Յեւ միայն այս հսկայական կոլեկտիվն ե, վոր ի վիճակի յե լուծելու մի այսպիսի խնդիր:

Մենք արդեն այսորինակ մեծ նվաճումներ ունենք աշխատավոր մասսաների նյութական ու կուլտուրա-կան մակարդակի արմատական բարելավման գործում: Յեւ խոսքը ռեֆորմների մասին չե, վոր պրոլետարի-ատը կատաղի մարտերով պոկում ե կապիտալիստնե-րից, վորպեսզի կոնյունկտուրայի առաջին իսկ վատ-թարացման պարագայում, ինչպես այս բանը ցույց տվեց համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը՝ նո-րից կորցնի նրանց: Խոսքն այնպիսի փոփոխություն-ների մասին ե, վորոնք մեկնակետ են ծառայում մաս-սաների դրության հետագա բարելավման համար, վո-րոնք հնարավոր են միայն սոցիալիզմի հաղթությամբ:

Մեր յերկիրը չգիտի և չի ել գիտնալու գործա-զրկություն ասած բանը: (Ծափահարություններ): Սկսած 1928 թվականից՝ մեզանում բանվորների ու ծառայողների թիվն աճել ե յերկու անգամից ավելի, աշխատավարձի ֆոնդն ավելացել ե հինգ անգամից ավելի, մինչդեռ՝ կապիտալիստական յերկիրներում աշխատավարձն իջել ե 40—50 տոկոսով: Սոցիալական ապահովագրության ծախսերը մեզանում 1928 թվա-կանի 1050 միլիոնից 1935 թվականին հասել են ավելի քան 6 միլիարդի: (Ծափահարություններ), իսկ կա-պիտալիստական յերկիրներում սոցիալական ապահո-վագրությունը վերացվում ե, բուրժուազիան ե՛լ ավե-լի յե թալանում բանվորներին՝ աշխատավարձից հա-նումներ կատարելով: Աշխատորը մեզանում կրճատ-ված ե մինչև 7 ժամ վերերկրային արդյունաբերու-թյան մեջ և մինչև 6 ժամ հանքահորերում, իսկ կա-պիտալիստական յերկիրներում տեղի յե ունենում աշ-

¹ Ստալին, «Լենինիզմի հարցեր», 10-րդ հրատ. եջ 585:

խառնուրդի աղելացում՝ աշխատանքի ինտենսիվացման հետ միասին:

Մեզանում չկա գյուղի աղքատացում: Մեր գյուղացին չգլխիտե, թե ի՞նչ բան է ագրարային ճգնաժամը: Նա թախծանքով չի նայում դաշտային թմբին, վորը սահման է դնում մարդկային բարեկեցիկ կյանքի նրա ձգտումներին: Նա չի տանջվում վրձ հողազրկութունից, վրձ քաշող ուժ չլինելուց, վրձ ել ինվենտարի ու սերմացուի պակասութունից: Միայն այս տարվա աշնանն ու ամռոն խորհտեսությունայն տարվա աշնանն ու ամռոն խորհտեսություններն ու կոտնտեսությունները ստացան 21 հազար կոմբայն, գրեթե հարյուր հազար ել արակտորներ: Մեր գյուղացուն վաշխառուներն ու բանկերը չեն խեղդում, — մեզանում պետութունը միլիարդավոր ուրլիներ է ներգրել գյուղատնտեսությունը բարձրացնելու գործի մեջ: Մեր գյուղացին արագ քայլերով դեպի ունեւոր կյանք է գնում: Արդեն 1933 թվականին հատիկային մշակութային բնագծում մի շնչին 10 տոկոսով ավելի յեր, քան 1929 թվականին կուլակային տնտեսություններում: (Մախախարություններ): Յուրաքանչյուր կոտնտեսականի է նրա ընտանիքի անդամի 1933 թվականին ընկնում եր միջին թվով 10,2 ցենտներ հանգեալ 1929 թվականին չբավորմիջակային տնտեսություններում ստացված 6,2 ցենտների է կուլակային տնտեսություններում ստացված 9,2 ցենտներին: Մեր գյուղացիության բախտը նրա սեփական ձեռքերումն է, կոտնտեսության հետ ունեցած նրա անխախտ կապի մեջ է, կոտնտեսության, վորը մեխանիկական ամբապինդ բազայի վրա յե հենված:

Արագատեմալ առաջ է ընթանում մեր կոմունալ շինարարությունը, աճում է քաղաքների բարեկեցությունը, չքանում են բանվորական թաղերի հետքերը: Կաճ անկյունները, վորոնք բնորոշ են կապիտալիզմի համար, — կառուցվում են ընդարձակ, լուսավոր տներ, վերակառուցվում են հին քաղաքները, դետնի տարակառուցման տաճարայն պլանը, վոր վերջերս ընդունեցին մեր կուսակցությունն ու կառավարությունը՝ տալիս է իր գեղեցկությամբ ու բարեկարգությամբ հեքիաթային մի աշխարհի քաղաքի դիմադեմը, վորը լիովին արդարացնելու յե աշխարհի մայրաքաղաքի կոչումը:

Նկատելիորեն բարձրանում է աշխատավորության կուլտուրական մակարդակը:

ԽՍՀՄ մեջ տարրական է միջնակարգ դպրոցներում սովորում են 25 միլիոնից ավելի մարդ է դրադված են 600 հազար ուսուցիչներ: Միջնակարգ դպրոցում սովորողների թիվը վեց տարում ավելացել է 10 անգամ: Այժմ մեր բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում ու տեխնիկումներում հաշվվում են մեկ միլիոն 300 հազար սովորողներ: Յերկրորդ հնգամյակը մասնագետների թվին աճում է նախատեսում 2,7 միլիոնից մինչև 4 միլիոն, ըստ վարում գյուղատնտեսության մասնագետների թիվը կրկնակի յե աճում: Մասնաշաղկան վորակավորում ունեցող շըրաճում: Մասնաշաղկան վորակավորում հնգամյակում հասնում է հինգ միլիոն հոգու: Միայն 1934 թվականին 270 հազար չարքային գյուղացի պատանիներ ու աղջիկներ տիրացան տրակտորին, իսկ 19 հազարը դար-

ճան կոմբայնավարներ: Դեռևս 1933 թվականին բան-
վորներին ու բանվորներին զավակներին մեկ ու կես
միլիոն մարդ առաջ քաշվեց ձեռնարկությունների դե-
րեկտորների, դատավորների, դատախազների, ոստո-
ցիչների, դիտաշխատողների, ակադեմիկոսների ուն-
կընդիւնների ու այլ պաշտոնների համար:

Այս պահերը գրեթե ու լրագրա-ժուռնալային
մեր արտադրանքը: Լենինի, Ստալինի, պրոլետարա-
կան խոշորագույն գրող Մ. Գորկու յերկերը տասնյակ
միլիոնավոր օրինակներով են տարածվում: Գիտական
գրքերը մեզանում լույս են տեսնում յուրաքանչյուրը
50 հազար օրինակ տիրաժով: Բոլոր լրագրերի ընդ-
հանուր տիրաժը 1928 թվականի 8,8 միլիոնից 1934
թվականին աճել ու հասել է մինչև 38,5 միլիոնի:
Յեվ, այնուամենայնիվ, դեռևս ու լրագրերը մեզանում
ամենադեֆիցիտային ճյուղն են կազմում, վորովհետև
անչափորեն ավելի արագ ու լայն են աճում մեր կուլ-
տուրական պահանջները:

Խորհրդային իշխանությունը կյանքի կոչեց ամ-
բողջ ժողովուրդներ, վորոնք բնաջինջ եյլն լինում
կապիտալի կեղեքման ներքո, ողնեց նրանց, վոր ի-
րենց գրականությունն ստեղծեն, վորքի կանգնեն և
վորպես լիերավ անդամներ մտնեն ԽՍՀՄ ժողո-
վուրդների համերաշխ ընտանիքը:

1923 թվականին կուսակցության XII համագու-
մարում ընկեր Ստալինն ասել է.

«Բանն այն է, վոր հանրապետությունների
մեր Միության վրա ամբողջ Արևելքը նայում է
իրեն մի փորձագաղտի: Կամ մենք այս Միու-
թյան շրջանակներում ճիշտ կերպով կլուծենք

ազգային հարցը նրա գործնական կիրառման մեջ,
կամ այստեղ, այս Միության շրջանակներում ժո-
ղովուրդների միջև կհաստատենք իրապես յեղ-
բայական հարաբերություններ, իրական դոր-
ծակցություն, — և այն ժամանակ վողջ Արևելքը
կտեսնի, վոր հանձին մեր Ֆեդերացիայի նա ա-
դատագրության դրոշ ունի, ունի մի առաջավոր
ջոկատ, վորի շավղով նա պետք է ընթանա, և
սա կլինի համաշխարհային իմպերիալիզմի կրա-
թի սկիզբը: Կամ թե չե՝ մենք այստեղ, ամբողջ
Ֆեդերացիայի կազմում, սխալ թույլ կտանք,
կխարխլենք առաջներում ճնշված ժողովուրդ-
ների վստահությունը դեպի Ռուսաստանի պրոլե-
տարիատը, Հանրապետությունների Միությունից
կլալենք Արևելքի աչքում ունեցած ձգողական
ուժը, — և այն ժամանակ իմպերիալիզմը կհա՛նի,
մենք տանուլ կտանք»¹:

Այսօր ամբողջ աշխարհն է տեսնում մեր «փորձա-
դաշտի» ճոխ բողբոջները, վորի մասին խոսել է ըն-
կեր Ստալինը: Խորհրդային Միության ազգային
հանրապետություններում ու մարզերում դիտվում է
ժողովրդական տնտեսության ու կուլտուրայի, ձեռով
ազգային, բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլ-
տուրայի՝ չտեսնված վերելք: Ուկրաինայում կառուց-
ված են մեր ինդուստրիայի մեծագույն հսկաները.
Խաբովի տրակտորային ու տուրբինային գործարան-
ները, Կրամատորսկի մեքենաշինական, Լուգանսկի
չողեքարաշինական գործարանները, Չապորոժյեյի

¹ Ստալին, Մարքսիզմը և ազգային-զաղութային հարցը, էջ
112, ռուս. Պետհրատ, 1934 թ.:

կոմբինատը և այլն: Ուկրաիններեն լեզվով թերթերի տիրաժը անցնում է վեց միլիոնից:

Միջին ասիական հանրապետություններում աճել է իրենց արդյունաբերությունը՝ պրոլետարների յե-
րեք հարյուր-հազարանոց ջոկատով: Թուրքեստանի գյուղատնտեսություն մեջ մինչև հեղափոխությունը 800 գութան էր բանում, այժմ միջին-ասիական դաշ-
տերը վարում են կես միլիոն գութան և 15 հազար տրակտոր (ծափահարություններ), Միջին Ասիայի տեխնիկական տնտեսությունների 70 տոկոսն ընդգրկե-
ված է կոլեկտիվացմամբ: Թուրքեստանի տարրական դպրոցներում մինչև հեղափոխությունը չնչին քանա-
կություն միայն յերեխաներ էին սովորում և այն ել՝ ա-
ռավելապես ուսուցիչներ: 1934 թվականին Միջին Ասիայի 11 հազար տարրական դպրոցներում մայրենի լեզվով ուսում էր ստանում մեկ միլիոն յերեխա: (Յերկարատև, բուռն ծափահարություններ): Այնտեղ 35 բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ կան: Թուրքեստանում մինչև հեղափոխությունը 0,7 տոկոս գրագետ բնակչություն կար, այժմ այնտեղ բնակչության 70 տոկոսը գրագիտություն է տիրա-
ցել: (Ծափահարություններ):

Միջին Ասիայի հեռավոր կիզիչ տափաստաններում կատարվել է պատմական մի մեծագույն անցք, վորը ամենախորը ալեկոծում է առաջ բերում ամբողջ Ա-
րևելքում, վորտեղ ապրում է մարդկության կեսից ալելին: Խորհրդային Միության միջին - ասիական հանրապետություններում, վորտեղ վաղուց չե վոր Ֆեոդալական-կալվածատիրական, ստրկական կացու-
թաճեն էր թաղավորում՝ այսօր սոցիալիստական հա-

սարակալարդ է կերտվում: Մենք քաղաքական ալտիվ ու արտադրական կյանքի բարձրացրինք բնակչության մի ալնալիսի հսկայական շերտը, ինչալիսին կանայք են: Գեղջկուհին, վորն անեւանելի կարիքից արցունք էր թափում, վորն իր դառը վիճակը, կնոջ բախտն էր հառաչանքով յերգում, վորը կիզիչ, ալխատանքի յե-
ռուն ժամանակ դաշտաշերտիկում էր ծնում՝ կոլտն-
տեսության մեջ դառնում է սոցիալիստական շինարա-
րության ալտիվ, խիղախ մասնակից:

Կոլտնտեսային նոր կանոնադրությունը նրան ծննդաբերության ժամանակ ապահովում է արձա-
կուրդի իրավունքով՝ պահպանելով կոլտնտեսության մեջ նրա ունեցած միջին վաստակը: Նա ընտրվում է կոլտնտեսությունների վարչությունների, գյուղխոր-
հուրդների, չրջործկոմների, մարզային ու հա-
մամուլիթենական ղեկավար մարմինների անդամ: Վերջին ընտրությունների ժամանակ վորպես գյուղ-
խորհուրդների անդամներ ընտրվել են 330 հա-
զար կանայք, վորպես գյուղխորհուրդների նա-
խագահներ ալխատում են 2500 կանայք, քաղ-
խորհուրդների մեջ ընտրվել են 50 հազար պատ-
գամավոր-կանայք: Իսկ վո՞րքան կանայք են պարգե-
վատրվել Լենինի և Ալխատանքային կարմիր դրոշի չքանչանով: Պետությունն անում է ամեն ինչ, վոր ալխատավոր կնոջ առջև ալելի լայն բաց անի հաստ-
րական ու արտադրական կյանքի ասպարեզ դուրս դալու ճանապարհը: Այս նպատակով հեղափոխում են կնոջ համար յերեխաների մասին հոգ տանելու դոր-
ծը—մեզանում նախադպրոցական հիմնարկները մոտ 8 միլիոն յերեխաներ են ընդգրկել:

Ընդհանրապես մեր յերեխաները չըջապատված են ջերմ սիրով, ուշադրությամբ ու հոգատարությամբ աշնպես, ինչպես կապիտալիստական վոչ մի յերկրում: Մենք վերջ դրինք մանուկների անապատանությանը, վորը մենք մեր ծանր անցյալից ելինք ժառանգել: Մենք չունենք բախտի քմահաճույքին թողնված յերեխաներ, վորովհետև վորբայցած յերեխաների խնամքն իրենց վրա յեն վերցնում պետությունն ու հասարակությունը:

Արդյոք կարելի՞ յի մի առ մի թվել մեր բոլոր նվաճումները: Ինչ հսկա հատորներ եւ լինեն՝ նրանք չեն կարող նկարագրել այն ամենը, ինչ արվում է հաղթած սոցիալիզմի մեր յերկրում: Բայց այս բոլոր նվաճումները, վորքանն էլ նրանք մեծ լինեն՝ մեղ չեն բաժարարում: Մեր ձգտումներն մեջ մենք չենք յեղնում ուսաստանյան մինչհեղափոխական բանվորի մակարդակից, կապիտալիստական յերկիրների բանվորի մակարդակից: Թե՛ մեկը և թե՛ մյուսը որինակ չե մեղ համար, նա չի կարող մեղ համար վերպես չափանիշ ծառայել աշնպես, ինչպես կալանավորի ռեժիմը չի կարող որինակ ծառայել մի մարդու համար, վորը դուրս է պրծել և մտել ազատ կյանք: Մենք ուզում ենք, վոր մեր բանվորն ու կոլտնտեսականն ե՛լ ալելի լավ ապրեն, վոր առանց բացառության բոլորը ունենոր լինեն, վոր մենք ալիլի շատ միտ, ճարպեղեն ունենանք, վոր մեր գյուղը վտտից զլուխ լավ հաղնված լինի, վոր ծղոտե խրճիթները մեղ չհիչեցնեն ուսական հին իրականության մասին, վոր բնդհանուր հիպիենան, կոնֆորտն ու հարմարությունները մենք նվաճենք բոլորի համար, վոր

մարդը յերբեք չհողնի ապրելուց և ուրախանալուց: (Ծափահարություններ): Այս ճանապարհով է վոր մենք անդադրում, հաղթահարելով բոլոր խոչնդոտներն ու դժվարությունները՝ առաջ ենք շարժվում: Ձի անցնի միքանի տարի եւ և դուք չեք ճանաչի աշտորվա յերկիրը՝ աշնպես, ինչպես աշտոր սոցիալիստական Ռուսաստանում դուք չեք ճանաչում նեպալեան Ռուսաստանը:

Մեր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու հետեանքով ձեռք ենք բերել պրոլետարական դիկտատուրայի պետության հսկայական ամրացում: Մենք աշտոր եւ, ինչպես և Հոկտեմբերի հետեյալ ուրը՝ մնում ենք պրոլետարական դիկտատուրայի պետություն, բայց իՍՋՄ-ում սոցիալիզմի ունեցած անվերադարձ հաղթությամբ մենք մեր խորհրդային պետության հըղորությունը շտեսնված բարձրության ենք հասցնում: Մեր պետությունն այլես այն չե, ինչ նա յեղել է քաղաքացիական պատերազմի շրջանում, յերբ մենք հարկադրված ելինք արյունալի մարտերում կոմիւնուխորհրդային իշխանության ստեղծման ու ամրապնդման համար: Աշտորվա ժամանակի մեր պետությունը՝ դա ամենակայուն, ամենահաստատուն կարգ ու կանոնի, սոցիալիստական աշնպիտի կարգ ու կանոնի պետություն է, վորը հենված է վոչ թե ոսղմական կոմունիզմի եկոնոմիկայի վրա, այլ հաղթած սոցիալիզմի առաջադիմող եկոնոմիկայի վրա: (Ծափահարություններ): Սա վոչ թե այն ժամանակվա պետությունն է, յերբ կապիտալիստական տարրերի դեմ սոցիալիզմի մղած դասակարգային պայքարում դեռ միայն լուծվում էր «ո՞վ ում»-ի պատմական հարցը,

այլ մի պետութիւնն է, վորտեղ սոցիալիզմն արդէն հաղթութիւնն է տարել կապիտալիստական տարրերի դեմ: Սա վոչ թե զանազան սոցիալ-տնտեսական կացութեան տարբերութիւններով պետութիւնն է, այլ մի պետութիւնն է՝ անբաժանորեն տիրապետող սոցիալիստական կացութեամբ և բանլորները ու կոլտնտեսականների շահերը շարունակ աճող միասնութեամբ:

Լենինը տակաւին 1918 թվականին է ասել, վոր «Սորհուրդները դեմոկրատիզմի բարձրագույն ձևն են, դեռ ավելին՝ դեմոկրատիզմի սոցիալիստական ձևի սկիզբն են»: Ընկեր Ստալինի ձեռնեցեցութեամբ՝ Սորհուրդների VII համագումարի պատմական վճիռը՝ մեր յերկրում համասար, ուղղակի ու զաւոյնի քվեարկութիւնն մտցնելու մասին խոչորագույն մի քայլ է սոցիալիստական այն դեմոկրատիան իրադրութիւն. հանապարհին, վորի մասին խոսել է Լենինը:

Մենք ինչո՞ւ այդ քայլն արինք:

Առաջին, այն պատճառով, վոր պրոլետարական շիկտատուրան ամբապնդւել է, — միեւնոյն ժամանակ պրոլետարական դեմոկրատիայի հետագա ծափալումն իր հերթին ե՛լ ավելի յե ամբապնդում պրոլետարական շիկտատուրան:

Յերկրորդ, այն պատճառով, վոր մեր յերկրում արտադրութեան միջոցների մասնավոր սեփականութեան փոխարեն հաստատուել է սոցիալիստական սեփականութիւնը, բայց պրոլետարական դեմոկրատիայի հետագա զարգացումը մասսաների գիտակցութեան մեջ իր հերթին ամբապնդում է հանրային սեփականութեան անձեռնմխելիութիւնն ու անխախտելիութիւնը, նպաստում է կապիտալիզմի մնացուկները

շինոմիկայում և մարդկանց գիտակցութեան մեջ հաղթահարելուն:

Յերրորդ, այն պատճառով, վոր ԽՍՀՄ-ում տեղի յեն ունեցել սոցիալական այնպիսի տեղաշարժեր, վորոնք հեշտացնում են խորհրդային յերկրի համար սոցիալիստական անդասակարգ հասարակութեան անցնելը: Իսկ պրոլետարական դեմոկրատիայի ընդլայնումն իր հերթին արագացնում է սոցիալիստական անդասակարգ հասարակութեան կառուցումը:

Մարդկային հսկայական զանգվածները մեր յերկրում այժմ վերջնականապէս ու անվերադարձ կերպով շրջադարձ են կատարել դեպի սոցիալիզմի կողմը:

Նոր կյանք կերտելու ստեղծագործ մեծ աշխատանքի մեջ ներգրավված են վոչ թե հարյուր հազարավոր առաջավոր պրոլետարներ, այլ 190 միլիոնից ավելի սոցիալիստական աշխատավորներ:

Կոլտնտեսական դարձած գյուղացու հետեից՝ դեպի սոցիալիզմ յեկան ակադեմիկոսների, գիտնականների, մասնագետների, դերասանների, նկարիչների դեռևս յերեկ պահպանողականորեն մտածող տարրերը: Ժողովրդական զանգվածների խորքերից բարձրանում են ղեկավարներ, կազմակերպիչներ, ինժեներներ, տեխնիկներ, գյուտարարներ, աշխատանքի ու գիտութեան անթիվ անհամար անվահեր հերոսներ, Արկտիկային տիրապետող հազարավոր ջերմ ենտուզիստներ, տիեզերական բարձունքին մարտականչ առող խիզախ ստրատանավորդներ, ողաջուհիներ, ծովախորքերի, յերկրի ընդերքի և լեռների կատարներին հետազոտիչներ:

Սոցիալիստական կյանքի կառուցման մեջ է մըտ-

նում խորհրդային հողի վրա ծնված ու խորհրդային պայմաններում կազմավորված յերիտասարդ, նոր սերունդը: Այս սերունդը չի գիտեցել, թե ինչ բան են կապիտալիստները, դորձակատարները, ժանդարմները, չի գիտեցել ստրկություն, շահագործում ու ճնշում ասած բանը, նա գիտե և ընդունում է միայն սոցիալիզմի շահերը, խնդիրներն ու նպատակները:

Նա, այդ սերունդը, ինչպես և հեղափոխության դարոցն անցած ավագ սերունդները, սիրում է իր յերկիրը ջերմ, վորգիական սիրով, սիրում է նրան վոր թե այն պատճառով, վոր նա վիթխարի յե, վոր նրան վորդորում են 5 ծով ու 2 ովկիանոս, վոր թե այն պատճառով, վոր նա ունի անմերձեհալի լեռնաշղթաներ, լայնարձակ դաշտեր, թավուտ անտառներ, ջրաշատ գետեր, վոր թե այն պատճառով, վոր այս յերկրի և նրանում ապրող ժողովուրդների պատմության մեջ ճակատամարտ է յեղել Կալկա գետի մոտ, Դիմիտրիյ Դոնսկոյ է յեղել, յեղել է Իվան Կալիտա, Ռուսիայի հալաքիչը, այլ այն պատճառով, վոր հըսկայական են այս յերկրի համամարդկային նպատակները, վոր մեր գետերը, ծովերը, ովկիանոսները խորհրդային են, այն պատճառով, վոր մեր յերկրի անցյալում յեղել են վոր միայն իվան Կալիտա, այլև Ստեպան Ռադին, ժողովրդական բուռներ են յեղել, Մորոզովյան դորձադուլը, Պրեսնյայի բարիկադներ են յեղել, դարավոր պայքար է յեղել ցարիզմի դեմ, այն պատճառով, վոր Լենինն ու Ստալինն այս յերկիրը Յեվրոպայի համար ժանդարմ լինելուց դարձրել են ժողովուրդների ազատության մեծ ճանապարհը, դարձրել են մի յերկիր, վորը համաշխարհային պրոետա-

րական հեղափոխության սկիզբն է բացել (բուռն ծափահարություններ), այն պատճառով, վոր ինտերվենտների դեմ մղած հեղափոխական պատերազմում այս յերկիրն աշխարհին հերոսության հրաշքներ ցույց տվեց:

Նրանք իրենց յերկիրն այն պատճառով են սիրում, վոր կապիտալիստական բարբարոսության մեջ այս յերկիրը խորհրդային հումանիզմի կրողն է հանդիսանում, վոր խորհրդային այս հումանիզմը գերածածկում է այն ամենը, ինչ բուրժուազիան կարողացել է կատարել իր ծագկման լավագույն ժամանակը: Նրանք իրենց յերկիրն այն պատճառով են սիրում, վոր այս յերկիրը սոցիալիստական է, նրանք իրենց բազմազգի ժողովրդին այն պատճառով են սիրում, վոր սա աշխարհիս ամենահեղափոխական ժողովուրդն է, այն պատճառով են սիրում, վոր այս յերկիրն ու այս ժողովուրդն ամբողջ աշխատավոր մարդկության ազատագրման պատվարն են: (Ծափահարություններ):

Վորքան արագ են կատարվում սոցիալիստական շինարարության վերելքն ու զարգացումը, վորքան լայն զանգվածներն ավելի ու ավելի յեն ներդրավում այս շինարարության մեջ, այնքան ավելի սուր կերպով է հանդես գալիս նոր, ավելի ճկուն ու բազմազան ձևերի կիրառման անհրաժեշտությունը՝ մասսաների փաստական մասնակցությունը պետության կառավարման գործում ազանովելու համար, պետական մարմինների աշխատանքը բարելավելու, անցյալի բյուրոկրատական ժառանգությունը նրանցում արմատախիլ անելու, ընդհանուր վերահսկումն ու հալմա-

ռումը կենսագործելու համար, հետևաբար և աճում ե խորհրդային պրոլետարական դեմոկրատիայի հետադա ծավալման պահանջմունքը:

Բայց պրոլետարական դեմոկրատիայի հետագա ծավալումն էլ իր հերթին դառնում ե սոցիալիստական շինարարության գործի մեջ նոր խավեր ներդրավելու գործիք, մարդկանց սոցիալիստական վերադաստիարակման գործիք, մարդկային գիտակցությունը վերակերտելու և կապիտալիզմի մնացուկները նրանում հալթահարելու գործիք: Պրոլետարական դեմոկրատիան զարգացնում ե մասսաների ձեռներեցությունն ու ինքնագործունեությունը, նրանց մեջ պահանջմունք ե առաջացնում ընտրված մարմիններին հետևելու, հսկելու, բարձրացնում ե սոցիալիստական շինարարության համար պատասխանատու լինելու նրանց զգացմունքը, նրանց ընտելացնում ե սոցիալիստական մեծ տնտեսությունն ու մեծ պետություն կառավարելու, նրանց մեջ սոցիալիստական վերաբերմունք ե դաստիարակում դեպի աշխատանքը:

Պրոլետարական զարգացող դեմոկրատիայի պայմաններում մեծանում ե աշխատավորության հասարակական կարծիքի, — հասարակական սոցիալիստական միջավայրի հետամնաց, պասիվ, անհատապաշտոն տրամադրված անդամների վրա ներգործելու այս հզոր միջոցի, — նշանակությունը: Սոցիալիստական այս միջավայրի ազդեցությամբ, մի միջավայրի, վորտեղ ամեն ինչ խանդավառություն, աշխատանքային պաթոս ե շնչում՝ կազմավորվում ե խորհրդային մարդունոր աշխարհայացքը, նոր վերաբերմունքը դեպի հասարակությունը, դեպի սոցիալիստական սեփականու-

թյունը: Աշխատանքային այս միջոցը մինչև անգամ նախկին հանցագործներին ե վարակում: Բելոմորստոյը՝ դա վոչ միայն մի ջրանցք ե, վորով անցնում են խորհրդային նավերը, սա մի ջրանցք ե, վորով հազարավոր մարդիկ քաղաքացիական մահից քաղաքացիական վերածնություն են անցել: (Ծափահարությամբ):

Բայց սոցիալիզմ կերտողների շրջանի մեծացմամբ, պրոլետարական գիտատուրայի պետության սոցիալական բաղիսի հետագա ընդլայնումով ամրապնդվում ե նաև այս պետության պաշտպանունակությունը հանդեպ նրան դրսից շրջապատող կատաղի թշնամիներին:

Կարմիր բանակը, վորպես պրոլետարական պետության պաշտպանության ուղան՝ իր զարգացման ընթացքում արտացոլել ե այն հսկայական ճանապարհը, վոր անցել են խորհրդային յերկիրն ու խորհրդային ժողովուրդը: Անդառնալիորեն անցել են այն ժամանակները, յերբ խորհրդային յերիտասարդ և զրեթե անդեն իշխանությունն ավելի շատ իր խանդավառությամբ և հսկայական զոհողություններն ու տանջանքներն զնով, քան ռազմական տեխնիկայով պետք ե հետ մղեր կապիտալիստական 14 պետության բանդիտային արշավանքները: Այժմ հեղափոխական ժողովրդի խանդավառությունը բազմապատկված ե ամենաառաջվոր և հզոր տեխնիկայով: Մեր Կարմիր բանակն առաջինն ե յուրացնում, ներծծում ու իր մեջ արտացոլում, վորպես յուրահատուկ հրաշալի մի կերտվածք՝ մեր բոլոր տեխնիկա-տնտեսական և սոցիալական կերպափոխումները, մեր յերկրի կյանքի

ու տնտեսութեան բոլոր բնագավառները նվաճումները: Յեւ անդամակարգ հասարակութեան ուղիով խորհուրդները յերկրի դարգացմամբ՝ Կարմիր բանակն եւ նույնպէս դառնում է մեր սոցիալիստական հանրապետութիւնները ժողովուրդների սոցիալական ավելի ու ավելի միատարր մարտական կազմակերպութիւնը:

Դեռեւս բոլորը չեն, վոր իրենց հաշիւ են տալիս այն մասին, թե սոցիալիզմի հաղթութիւնը ի՞նչ է՝ ու՞ր՞քան եւ անդրադարձել Կարմիր բանակի մարտունակութեան վրա: Սոցիալիստական հարաբերութիւնները հաղթութեան հետեանքով, յուրաքանչյուր աշխատավոր իրեն զգում է յերկրի լիւրամ տերը, մի յերկրի, վորտեղ հողը, դործարան-հսկանքը, Փարբիկանքը, խորհրդակցութիւնները, արտադրութեան դործիքներն ու միջոցները պատկանում են մի մեծ կոլեկտիւի, վորի անդամն է նա: Կարմիր բանակային-կոլտնտեսականը՝ դա կապիտալիստական յերկրների դուռացին չէ, վորը ճգմված է, հառաչում է, սովում է եւ հաճախ իր խրճիթից ու իր՝ դերեմանաչափ պատիկ հողակտորից դէնը չի տեսնում. սա այն դեղացին չէ, վորը, լսելով, թե վիթխարի դիսաստղը բաղխվելու յե յերկրի հետ, եւ կործանվելու յե վողջ աշխարհը՝ հանդիստ կերպով ասում է. թո՛ղ նա հարեան դուրի գլխին ընկնի: (Ծիծաղ): Սա դարերի ստրկութեամբ ու խավարով ճնշված, աղտոտ ու, ինչպէս նրա տնտեսութիւնը՝ սահմանափակ աշխարհայացքի տեր դուռացին չէ. թող միայն թե իմ խրճիթը, իմ դանդակատունը, իմ աղբակույտը վողջ ու անլնաս մշան, իսկ մնացածը ի՞մ ի՛նչ դործն է: Վոչ, Կարմիր բանակայինը՝ դա մեծ բազմադէ

մի ընտանիքի զինված ներկայացուցիչը եւ մարտիկն է, վորը յերկրից-յերկր, սահմանից-սահման ձգվող սի մեծ հողի, մեծ տնտեսութեան տեր է, եւ վոչ թե թմրից-թումբ ընկած հողի ու տնտեսութեան տեր: (Ծափահարութիւններ): Խորհրդային Միութեան քաղաքացին, Կարմիր բանակայինը, իր անձնական հողատերը, լավագույն, եւ ավելի հարուստ եւ ուրախ կյանքի պլանը դիտում է համայն Միութեան իր մեծ հողի, մեծ տնտեսութեան մեծ շահերի ու լայն հորիզոնների պրիզմայի միջով: (Ծափահարութիւններ): Կարմիր բանակը, վորը ժողովրդից է դուրս յեկել, ժողովրդին է ծառայում, ժողովրդի շահերն է պաշտպանում՝ ժողովրդական մասսաների հողացողութեամբ ու սիրով թեւալորված, աշխատավոր մարդկութեանը ծառայելու նպատակներով վողեւորված՝ արժանապատուութեամբ պատվով ու հպարտութեամբ պահակ է կանգնած՝ մեր սոցիալիստական հայրենիքը, համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան ամրոցը պաշտպանելու: (Ծափահարութիւններ): Յեղբայրական համերաշխութեան անխզելի կապերով շողկապված բոլոր ճնշվածների, բոլոր շահագործվողների հետ, աշխարհի բոլոր ժողովուրդների հետ՝ Կարմիր բանակը հանդիսանում է իմպերիալիստական պատերազմների դեմ ժողովուրդների մղած աճող շարժման իսկական առաջավոր ջոկատը:

Արդյոք Կարող եյին այս բոլոր պրոցեսները, վորոնք ի՞նչ մեջ սոցիալիզմի տարած հաղթութեան հետեանքով են կատարվել՝ չանդրադառնալ մեր կուսակցութեան վրա, վորն այս հաղթութեան կազմակերպիչն է յեղել: Մեր կուսակցութիւնը վոչ միայն

մասսաներին տարել է դեպի այս հաղթությունները, այլև նա ինքն աճում, կոփվում էր, քաղաքականապես միախմբվում, սոցիալիստական շինարարության պրոցեսի ընթացքում ընդլայնում էր մասսաների հետ ունեցած կապերը: Մեր յերկրի մարդիկ՝ աճեցին՝ դարձան սոցիալիստական կառույցի խոշորագույն կազմակերպիչներ, պետական ականավոր գործիչներ, մասսաների տաղանդավոր առաջնորդներ, նրանք ավելի ևս լայն ծավալեցին աշխատանքի հատուկ, բոլշևիկյան վոճը, վորը զուգակցում է ամերիկյան գործարարությունը ողսական հեղափոխական թափի հետ, մեր ստորին աշխատողներն իրենց հանձնարարված գործի իմացությամբ, հաճախ կարող են իրենց գրպանը դնել ամեն մի յերկրի բուրժուական միլիտարի: (Ծափահարուք յունենք):

Լենինյան Կենտրոնական Կոմիտեյի ղեկավարման կոնկրետությունն ապահովել է մեր կադրերի ճումը, ապահովել է այն ամենի ճիշտ ընտրանքը, ինչ տաղանդավոր է բանվոր դասակարգի մեջ, անողոր ինքնաքննադատությունը խանդարել է լճացմանն ու ինքնագոհությանը, նպաստել է մեր կուսակցական, խորհրդային, տնտեսավար աշխատավորներին հետագա կատարելագործմանը: Աշխարհում վոչ մի կառավարություն թույլ չի տվել և թույլ չի տալիս պետական, կուսակցական ու տնտեսավարական արարատների թերությունների այնպիսի ազատ քննադատություն, ինչպիսին յեղել է և կա մեր յերկրում:

Միաժամանակ մեր կուսակցությունն ընկեր Ստալինի ղեկավարությամբ այս տարիներում կրթվել է բոլշևիկյան խիստ անհաշտելիությամբ դեպի ամեն

տեսակի թերութները, դեպի այն փորձերը, վորոնք նպատակ են ունեցել կուսակցության մեջ փոխանցելու խորթ ու թշնամի դասակարգերի աղդեցությունը: Կուսակցությունը սոցիալիզմի համար պայքարելու ճանապարհից չեղելու կապիտալիստական վերասերման ճանապարհը: Մեր կուսակցության շարքերի միասնությունն անցյալում փորձել են սասանել թե՛ տրուցկիստները, թե՛ զինույթավանները և թե՛ աջ ուղիւնիստները: Այսոր ալբ բոլոր ուղղիցիաները գլուխովին ջախջախված են: Զինույթական-տրուցկիստական բոլոր աշխատակից և վերածվեց այնպիսի Ֆաշիստական տեուրիստներին մի չնչին բանդայի, վորոնք հակական հեղափոխական բուլժիշտ աշխատավոր աշխատավորներին համար: Մասսաների առջև բացված ու մերկացված է աջ-կուլակային թեքման իսկական դեմքը:

Այսոր վոչ միայն մեր յերկրի, այլև ամբողջ աշխարհի աշխատավորները ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի ունեցած հաղթության փորձով կարողացել են ստուգել մեր կուսակցության այն գլխավոր գծի ճշտությունը, վորն իրադործվում է Համ Կ(բ)Կ ստալինյան ղեկավարությամբ: Այս գլխավոր գիծը՝ միայն մեր կուսակցության գիծը չէ՝ սա ամբողջ յերկրի դարացման գլխավոր գիծն է, այս գիծը մեր ժողովրդի մեծագույն մեծամասնության համար միս ու արյուն է դարձել: Նրանով են կրթվում ժողովրդական ղանդվածները, նրա իրականացման համար են մրցակցում մեր յերկրի բանվորներն ու կոլտնտեսականները, այս գիծն է դարձել խորհրդային հայրենասիրության տարրիկ, նա մեր ժողովրդի գիտակցության մեջ ան-

բաժան և մեր սոցիալիստական մեծ հայրենիքից :
(Ծափահարություններ) :

Այսօր բոլշևիզմը— դա միայն քաղաքական մտքի հոսանք չէ, նա ժողովրդական հուժկու շարժում է : Նա դուրս է յեկել կուսակցութեան շրջանակներից, դառնում է մեր յերկրի լայնագույն մասսաների աշխարհողացումը : Այդ մասսաները, կուստոմա չկրելով հանդերձ, արդեն խորհում են մեր կուսակցութեան մտքերով, խոսում են բոլշևիկյան լեզվով, ուզում են գործել բոլշևիկներն պես : Մեր կուսակցութեան չուրջը քանի գնում աճում է վոչ կուսակցական բոլշևիկների մի շերտ, վորոնց մասին իր վերջին ճառում խուսեց ընկեր Ստալինը : Ո՞վքեր են նրանք, այդ անկուսակցական բոլշևիկները : Փականադործներ են, ճախարակադործներ, պողպատադործներ, կթուհիներ, խողպահանուհիներ, մեր կոլանտեսությունների անասնապահանուհիներն են, մեր դաշտերի հարվածայինները, կոլանտեսային բրիգադիւններ, տրակտորիստներ, կոմբայնավարներ, ինժեներներ, անտեսավարներ, դիտնականներ, ուղաչուներ, մեքենավարներ, պարաշյուտիստներ, միշուրբնյաններ, չեկոսակինյաններ, վորոշիլովյան հրաձիգներ, բավալույն վազողներ, լուդորդներ, Փիդկուլտուրիկներ, — սրանք մարդիկ են, վորոնք տողարված են ամեն ինչում ամենալավներից լինելու և մեր յերկրը աշխարհում լավագույն յերկիրը դարձնելու ցանկութեամբ : (Ծափահարություններ) : Նրանց դաստիարակել են մեր կուսակցութեանն ու ընկնյան կոմյերիտիստիստներ, նրանցից յուրաքանչյուրն իր մեջ կրում է այն հատկութեաններն մասնիկները, վորոնք կազմում են բոլշևիկներին

տարբերիչ գծերը : Նրանք այն դարաշրջանումն են մեծացել, յերբ հերոսութեանը դառնում է մասսայական ու սովորական յերեւոյթ : Նրանց հերոսական գործերն են բոլշևիզմի հետ նրանց գողցողը :

Մեր կուսակցութեանն առաջվանից ե՛լ ավելի մոտիկ է դառնում ժողովրդական մասսաներին, վորոնց պետք չեն վոչ կապիտալիստական յերկիրներն կրոնի միտտիկան, վոչ ել պառլամենտական կեղծ դեմոկրատիայի բազմակուսակցական սխտեմը : Ժողովրդական ուղեւորներն ե՛լ ավելի մոտ ու սերտորեն են մերձենում բանվոր դասակարգի ավանգարդին, քան առաջ : Կուսակցութեանն ու ժողովրդի միջև յեղած այս կենդանի փոխադեցութեանն աշխարհիս վոչ մի յերկրում չկա : չկա, չի յեղել և չի ել կարող լինել այսպիսի փոխադեցութեան ժողովրդի ու բուրժուական կուսակցութեանների միջև, վորոնք կամ մրցող կլանների սխտեմ են հանդիսանում բուրժուական դեմոկրատիայի ժամանակ, կամ կուսակցութեան—կադարմա Ֆաշիստական դիկտատուրայի ժամանակ :

Պրոլետարական դեմոկրատիայի դարգացումը, աշխատավորութեան քաղաքական ու կուլտուրական աճումը մեր ժողովրդի հակայական խափերի կուսակցութեան աղեկցութեան տակ ներքաշվելը կոմունիստներին, վորպես մասսաների առաջնորդներն ու կադմակերպիչներն, միենույն ժամանակ առաջադրում են ավելի բարձր պահանջներ : Մասսաներն այժմ այն չեն, ինչ եյին միքանի տարի առաջ : Կուսակցութեան գլխավոր գծի համար միայն ապիտացիա անելը բավական չէ, կուսակցական ստափն ու հեղափոխական ծառայութեանները, թեև հույժ հարկելի բաներ են, բայց

սա բնավ ել ամենը չե այն մասսայի համար, վորը սոցիալիզմի համար ազիտացիա յե անում սոցիալիստական շինարարության գործով: Այժմ հարյուր հազարավոր վոչ-կուսակցական բոլշևիկներ ունեն իրենց սոցիալիստական ծառայությունները, ունեն սոցիալիստական հասարակության հարվածայիններ իրենց աշխատանքային ստաժները: Մնկուսակցական բոլշևիկներ յայդ մասսայի մոտ հեղինակութուն ունենալու համար կոմունիստն ավելի բարձր ցուցանիչներ պետք ե տա թե՛ սոցիալիզմին իր նվիրված լինելու, թե՛ իր գաղափարային-քաղաքական մակարդակի և թե՛ իրեն հանձնարարված գործի տեխնիկային տիրանալու աստիճանի վերաբերմամբ: Իսկ այս բանին չի կարելի հասնել, յեթե կուսակցական կազմակերպություններն ել ավելի չբարձրացնեն կուսակցական աշխատանքի վորակը, ել ավելի չաշխուժացնեն կուսակցական կյանքը, ել ավելի մեծ բարձրության չհասցնեն կուսակցական դաստիարակությունը:

Պրոլետարական դեմոկրատիայի ընդլայնումը ամբողջ ուժով հարվածում ե մասսաներից կոմունիստների կտրված լինելուն, բյուրոկրատիզմին, բարձրաստիճանյան սնապարծությանը, մեր կուսակցական բոլոր կազմակերպություններին ստիպում ե ել ավելի լավացնել մասսաներին ղեկավարելու նրանց սխտեմը: Մեր մասսաները՝ դա այն մասսաները չեն, վորոնց հարկավոր եր միայն նվաճել ղեպի պրոլետարական հեղափոխության կողմը, — դրանք սոցիալիստական անդամակարգ հասարակություն կերտիչների մասսաներ են: Իսկ սոցիալիստական անդամակարգ հասարակություն կառուցել՝ դա վոչ միայն դասակարգերը

վերացնելն ե, այլև կապիտալիզմի մնացուկները եկոնոմիկայում և մարդկանց զիտակցության մեջ հաղթահարելը: Բայց կոմունիստը մասսաների մեջ չի կարող պայքարել այս մնացուկների հաղթահարման համար, յեթե նա անձնական որինակով ցույց չտա քաղաքական, հասարակական կյանքում, իր կենցաղում, չըջապատող միջնորդի հետ ունեցած իր բոլոր հարաբերություններով, թե այդ մնացուկները նա հաղթահարել ե կամ հաջողությամբ հաղթահարում ե: Սրանից ել բղխում ե մեր կուսակցության անդրդվելի խստությունը ղեպի իր բոլոր անդամները՝ վերցրած նրանց ներքին բարոյական-քաղաքական նկարագրի իմաստով: Սա Սալոնարովայի քրիստոնեական անիմաստ ասկիտիզմը չե, սա պայքար ե հանուն սոցիալիստական մարդու, վորն ազատագրվում ե կապիտալիստական հասարակության արատավոր ժառանգությունից:

Մարդկանց սոցիալիստական այս վերադաստիարակությունը, վորին ի սպաս են դրված մեր դպրոցը, մեր մամուլը, մեր արվեստը, մեր պետական ամբողջ ապարատը՝ անխղելիորեն կապված ե մեր ժողովրդի զիտակցության մեջ միջազգային պրոլետարական համերաշխության պարտականություններն արմատավորելու հետ: Մեր կուսակցությունը և խորհրդային յերկրի աշխատավորները համաշխարհային պրոլետարիատի վերաբերմամբ ունեցած իրենց պարտավորություններն ամենից բարձր են զնահատել, և նրանք այդ պարտավորություններն առանձնապես բարձր են զնահատում այժմ, յերբ աշխարհը մոտենում ե հեղափոխությունների ու պատերազմների

յերկրորդ տուրին, յերբ «ո՞վ—ու՞մ»-ի հարցն արտա-
սավոր սրությամբ զրված և միջազգային ապարե-
ղում:

Դասակարգային ջախջախված թշնամու միա-
ցորդները առկայությունը, կապիտալիզմի մեացուկ-
նեըը եկոնոմիկայում ու մարդկանց զիտակցության
մեջ, կապիտալիստական ողակումը ստիպողականորեն
սղահանջում են կոմունիստից, ցույց տալ դասակար-
գային ամենորյա զդոնություն, առավել մեծ զդո-
նություն՝ այն պատճառով, վոր ժողովրդական հակա
մասսաները՝ զեպի սոցիալիզմի կողմը կատարած չըը-
ջադարձը կարող և պատրանքներ ծնել այն մասին,
թե ընդմիջտ վերջ և արված դասակարգային սղայթա-
րին, թե դասակարգային ջախջախված թշնամին հնա-
դանդորեն կխազազվի, թե մեր կուսակցությունն ա-
սղգայի վերաբերմամբ ապահովագրված և թեքում-
ներից: Ընկեր Ստալին հաճախ նախադգուչացրել և
մեր կուսակցությանը, վոր խորհրդային պետության
հզորության աճումն առաջացնելու յե մեռնող դասա-
կարգերի զիմագրությունը, և հենց այն պատճառով,
վոր նրանք մեռնում են և ապրում են վերջին որերը՝
նրանք հուսահատորեն պետք և զիմեն սղայթարի ամե-
նածայրահեղ միջոցներին:

Բայց աչխարհում չկա այնպիսի ուժ, վորը կա-
րողանար ընկճել բոլշևիկների կուսակցությունը, չկան
այնպիսի զժվարություններ, վորոնք կարողանային
սասանել մեր կուսակցության շարքերի միասնությու-
թյունը, մեր կուսակցության, վորի միաճուլությունն
ապահովված և վոչ միայն նրա զխաւվոր դժի ճշտու-
թյամբ, այլև յերկրի սոցիալական կաղմի աճող

միատարրությամբ և խորհրդային բոլոր հանրապե-
տությունների բնակչության ճնշող մեծամասնության
չահերի միասնության իրագործմամբ:

Սրանք են խորհուրդների յերկրում սոցիալիզմի
համար մղվող սղայթարի հանրագումարները, վորոնք
ներկայումս ահագին աղղեցություն են զործում ամ-
բողջ միջազգային կյանքի վրա, վորոնք նոր ետապ են
բացում համաշխարհային պրոլետարական հեղափո-
խության զարգացման մեջ:

III. ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆՈՐ ԵՏԱՊԸ

ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմի ունեցած հաղթութիւնը նոր ետապ է բաց անում համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան զարգացման մեջ՝ ուժեղացնելով աշխատավոր մասսաների հեղափոխական դերակցութեան աճումը, առաջացնելով կապիտալիստական բոլոր յերկիրներում հզոր շարժում դեպի սոցիալիզմը, զարթեցնելով ժողովուրդների ձգտումը դեպի ԽՍՀՄ, վորպէս խաղաղութեան ու ժողովուրդների ազատութեան պատվար, վորպէս պատվար ընդդէմ Ֆաշիզմի ու իմպերիալիստական պատերազմի։ Այս շրջադարձը դիւսապտույտ արագութեամբ է, վոր կատարվում է, նա էի նշանակում, թէ մասսաները մեկն են անցնում պրոլետարական դիկտատուրայի համար մղվող հեղափոխական պայքարի դիրքերը, այս շրջադարձը միշտ ել հարթ էի ընթանում, այլ հանդիպում է հակադրոծող ուժերի դիմադրութեանը, բայց նա կատարվում է և ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմի ունեցած հաղթութեամբ նոր մեծ թափ ստանում։

Այս շրջադարձը զարգանում է կապիտալի աշխարհի ու սոցիալիզմի աշխարհի միջև յեղած հակա-

ուությունները խորացման ու սրման պայմաններում, ինչպես առանձին՝ յերկիրներում, այնպես և միջազգային ասպարեզում մղվող դատակարգային կատարել պայքարի իրադրություն մեջ. նրա զարգացումն ամեն տեսակի միջոցներով արգելակել է և արգելակում է սոցիալ-դեմոկրատիան, վորը լայն մասնաներում դեռևս բավականաչափ ուժեղ դիրքեր ունի պահած. այս շրջադարձը միևնույն ժամանակ տեղի յե ունենում Փաշիստական աճող շարժման պայմաններում, մի շարժում, վորի ողնությամբ բուրժուազիան վործում է կտրել հեղափոխական վերելքի ճանապարհը:

Լենինն ասում էր.

«10—20 տարի ճիշտ փոխհարաբերություններ գոյություն ունեցող հետ, և ապահովված է հաղթությունը համաշխարհային մասշտաբով (անգամ պրոլետարական հեղափոխությունների ձգձգման դեպքում, վորոնք աճում են), այլապես՝ սպիտակ-գվարդիական տեուորի 20—40 տարվա տանջանքներ»¹:

Պարզաբանելով Լենինի խոսքերը՝ ընկեր Ստալինը 1926 թ. գեկտեմբերին Կոմինտերնի Գործկոմի VII պլենումում հարց է դնում.

«Իսկ ի՞նչ է նշանակում հաղթություն «համաշխարհային մասշտաբով»: Արդյո՞ք սա նշանակում է, վոր աշտպիսի հաղթությունը հավասարազոր է սոցիալիզմի հաղթությանը մի յերկրում: Վոչ, չի նշանակում: Լենինն իր յերկրում խտրելով տարբերում է՝ մի յերկրում սո-

ցիալիզմի ունեցած հաղթությունը «համաշխարհային մասշտաբով» հաղթությունից: Քոսեղով «համաշխարհային մասշտաբով» հաղթության մասին՝ Լենինն ուզում է ասել, թե սոցիալիզմի հաղթությունը մեր յերկրում, սոցիալիստական շինարարությունը հաղթությունը մեր յերկրում՝ միջազգային աշտպիսի հակադաս նշանակություն ունի, վոր նա (հաղթությունը) չի կարող մեր յերկրով սահմանափակվել, այլ պետք է հուժկու շարժում առաջ բերի դեպի սոցիալիզմը կապիտալիստական բոլոր յերկիրներում, ըստ վորում՝ յեթե այդ հաղթությունն ըստ ժամանակի չի դուրս գալիս պրոլետարական հեղափոխության հաղթությանը մյուս յերկիրներում, ապա նա համենայն դեպս պետք է բաց անի մյուս յերկիրների պրոլետարների հուժկու շարժումը դեպի համաշխարհային հեղափոխության հաղթությունը»:

Այսոր կատարվում են Լենինի ու Ստալինի մարգարեկան խոսքերը: Սոցիալիզմի հաղթությունը ԽՍՀՄ մեջ—համաշխարհային նշանակություն ունեցող հաղթություն է: Այս հաղթությունը տակավին չի հասցրել կապիտալիզմի տապալմանն ամբողջ աշխարհում: Բայց դեպի սոցիալիզմը յեղած հուժկու շարժումը կապիտալիստական բոլոր յերկիրներում ընդունում է և ընդունելու յե այնքան մեծ թափ, վորքան վոր խորն է դառնում հակադրությունն առաջադիմող սոցիալիստական աշխարհի՝ նրա պրոլե-

¹ Լենինյան ժողովածու I V, էջ 374:

¹ Ստալին, «Դարձյալ սոցիալ-դեմոկրատական թեքման մասին»:

տարական ծավալուն դեմոկրատիայով և դեպի կործանում դիմող կապիտալիստական աշխարհի միջև՝ նրա տանջալից սպիտակ-գվարդիական-ֆաշիստական տեռորով։ Մարդկությունը պատմական այն սահմանին է մոտեցել, յերբ աճող վոչ մի ռեակցիա ի վիճակի չէ կասեցնելու ժողովրդական մասսաների շըլջադարձը դեպի սոցիալիզմը։ Ամբողջ աշխարհի աշխատավորության գիտակցության մեջ կատարված այս մեծ շըջադարձը դեռ ամբողջովին ու լիովին չի ծավալվել։

Համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության զարգացման այս նոր եպոխտն հաճախ դեռևս չեն զգում անգամ լավագույն մարդիկ-կոմունիստները, վորոնց գիտակցության վրա ճնշում են «սպիտակ-գվարդիական տեռորի տանջանքները» և այն մասշտաբները, վորոնցով նրանք անցյալում մոտենում էին ինՍՈՂՄ սոցիալիստական շինարարության նշանակութունը չափելուն։ Իսկ չէ՞ վոր մենք ապրում ենք մարդկության կյանքում յեղած այս մեծ շըջադարձի միայն սկզբում։ Բայց արդեն այսօր փուլ են դալիս միլիոնավոր մարդկանց դարերով արմատացած պատկերացումներն ու հասկացողությունները կապիտալիստական կարգերի հավիտենականության և անսասանության մասին։ Մարդկային հսկայական մասսաներ կասկածանքի տակ են դնում այնպիսի հասարակարգի բանական ու նպատակահարմար լինելը, վորը հենված է մարդկանց հարուստների ու աղքատների, ճրիակերների ու աշխատանքի պարիսնների, ստրկատերերի ու ստրուկների բաժանելու վրա։ Խորտակվում է տիրապետող դասակարգերի, նրանց պե-

տության, նրանց իշխանության, կապիտալիստական հասարակարգն որհնող նրանց յեկեղեցու, այդ հասարակարգն արդարացնող բուրժուական գիտության, այդ հասարակարգին ի սպաս դրված բուրժուական կուլտուրայի հեղինակությունը։

Նրանց ասում էին, թե սոցիալիզմը՝ դա համընդհանուր դեգրադացիա յե։ Կենդանի փորձից նրանք տեսնում են, վոր սոցիալիզմը՝ դա ժողովրդական մասսաների վերելք է, բարգավաճում ու վերածնունդ։

Նրանց ասում էին, թե սոցիալիզմը՝ դույզբի բաժանումն է, կանանց հանրաճացում, անհատականության ծիլերը խեղդող կոպիտ մատերիալիզմ, անձնական ազատության կորուստ, հասարակական կադարմա, — նրանք տեսնում են, վոր սոցիալիզմը՝ դա կուլեկտիվ սեփականութուն է, վորը հաղթահարում է դադանային ընչաքաղցության յեսամոլությունը, դա կանանց իսկական սոցիալական հավասարութուն է, մոր մեծ պաշտամունք, հերոսական նոր մարդու ծնունդ, մի մարդու, վորը աշխատավորների ազատագրության համար պատրաստ է գերմարդկային սըխրագործություններ կատարելու։ Նրանք տեսնում են, վոր սոցիալիզմը՝ դա ազատութուն է, վորն ապահոված է մարդը մարդուն չստրկացնող հասարակարգի կողմից, սոցիալիզմը վոչնչացումն է կադարմային ստանդարտի և մասսաների ստեղծագործության մի հզոր թափ է, վորը պայմանավորված է ամեն մի անհատականության անմամբ։

Յեվ այս յերևելի պատմածքը հասարակական նոր, բանական, արդարացի կացութաձևի մասին մասսա-

ները գրեթե չէ, վոր կարգում են, մարդկային վերահերաժան՝ հասարակութեան հեռավոր իդեալը նկարագրող Թոմաս Մորի, Սեն-Սիմոնի եղբրին չէ, վոր ունկընդրում են,—հարյուր յոթանասուն միլիոն ժողովրդի կյանքն ու պայքարն են, վոր ցույց են տալիս ամբողջ աշխարհին այս ժողովրդի ստեղծած, միս ու արյուն դարձած, տանջանքներում, դժվարութիւններում ու հաղթանակների ուրախութիւններում ծնված հասարակարգը՝ նրա ծակոտիներում անցյալից մնացած անցնող խոցերով, նրա ներկայի ամբապինդ մկաններով և նրա ապագայի անսպառ ուժով:

Իր ստեղծարար գործով, վորը կարելի չէ չոչափել ձեռքերով, տեսնել աչքերով, իմաստավորել բանականութեամբ՝ այս ժողովուրդը ցույց տվեց, վոր սոցիալիզմն ապահովում է արտադրողական ուժերի հզոր զարգացումը, այնինչ՝ կապիտալիստական աշխարհում նրանք կորչում ու կործանվում են: Նա ցույց տվեց, վոր սոցիալիստական տնտեսութիւնը չգիտե գերարտադրութեան ճգնաժամ, վոր գործադրկութեան պատուհասը ժողովրդի լավագույն, աշխատավորական մասը սոցիալիզմի ժամանակ ծանր աղետները չի գատաւարտում, վոր կարիքը, սովը և մահը չեն շրջում բանվորական թաղերում, առանց վառողի ու ծխի չեն մեռնում բանվոր սերունդներին, վոր ԽՍՀՄ միակ յերկիրն է, վորտեղ հացի ու աշխատանքի իրավունքը նրա ամբողջ բնակչութեան համար իրագործված է ամբողջովին ու լիովին:

Յեւ այն ժողովուրդները, վոր իրենց վրա կրում են կապիտալիզմի բեռը նրա ճգնաժամերով ու գործադրկութեամբ՝ սկսում են մտնել մի շարժման մեջ,

վորի մասին խոսեց Ստալինը: Սոցիալիզմը նրանց համար՝ դա միայն մի ուսմունք չէ, վորը հիմնավորված է մտահայեցողական կերպով, մի դոկտրինա չէ, վորը կարիք ունի փորձով ստուգվելու, նա—այստեղ է արդեն Բերեզինայից մինչև Վլադիվոստոկ ձգտող մի հսկայական տերիտորիայի վրա — նա արդեն հարյուր յոթանասուն միլիոնանոց ժողովրդի կյանքն է, նա մի յերկրի փորձն է, վորը նոր սոցիալիստական հասարակութիւն կառուցելու մի վիթխարի լաբորատորիա յէ հանդիսանում: Սոցիալիզմը բոլոր ժողովուրդներին համար կենսական անհրաժեշտութիւն է, նա նրանց միակ հույսն է՝ աղքատացող մասսաների հուսահատութեան ովկիանոսում, նա նրանց փրկութեան փարոսն է այն աշխարհում, վոր ճեղքվածք ստացած նավի նման հատակն է իջնում:

Բայց այս հարյուր յոթանասուն միլիոնանոց ժողովուրդը, անցյալում տրեխներ, վտաւիաթաթաններ և տնահայուս չուխա հազնող ժողովուրդը, մի ժողովուրդ, վոր ցարական ուժիմի սովի տարիներին թայլ (лебедо) ու չայրի կաղին եր ուտում, վորը մատնված եր սփռան խրճիթի, կեղտոտութեան ու գարշահոտութեան, ճրագի աղոտ լույսի՝ այժմ լուսավորւած, քան արտադրողական ուժերի զարգացումն է, — իր կենսական մակարդակը մի այնպիսի բարձրութեան հասցնել, վոր աշխարհում կապիտալիստական յերկիրներին ղոչ մեկի համար մատչելի չէ: Սոցիալիզմն այս խնդիրները լուծելու համար հարյուրավոր միլիոններ չի ունեցել, ինչպէս վոր անցել է կապիտալիզմը: Սոցիալիզմը չի ունեցել միլիարդներով

վոսկի, վոչ ել կապիտալիստական պետութիւններ
դարաւոր փորձը, բայց այն, ինչ նա արել է մասսա-
ների համար խորհրդային իշխանության մի քանի
տարիների ընթացքում՝ պատմության վոչ մի ուրինա-
կի հետ համեմատելի չէ:

Թող վոր այդ խնդիրը սոցիալիզմն այսօր չի լու-
ծել ամբողջովին ու լիովին: Յեթե նա այն լուծեր՝
աշխարհն այժմ այլ տեսք կունենար, կապիտալիզմի
փորձը վերջնականապես տանուլ արված կլիներ, հա-
մաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության գոր-
ծըն առաջ կշարժվեր հսկայական քայլերով: Մեր սո-
ցիալիստական յերկրի զարգացման նոր շրջանը, վորն
արտահայտված է մարդու վերաբերյալ հոգատարու-
թյան ստալինյան լոզունգով՝ վկայում է այն մասին,
վոր այդ խնդիրը մոտակա տարիներում կլուծվի:

Բայց իշխող դասակարգերն արդեն այսօր ըս-
կում են կորցնել աշխատավոր մասսաներին կառավա-
րելու դեկը, մասսաներ, վորոնց շարժման մեջ են
դնում վոչ թե Կոմիտեների տասնյակ յերեւակայական
գործակալները, այլ սոցիալիստական հաջողություն-
ները իՍՍՀՄ ժողովուրդների, վորոնք աշխատավորնե-
րի ձեռքերով բոլոր աշխատավորների համար անչե-
ղորեն մարմնավորում են կյանքում սոցիալիստական
բարեկեցությունը: Յեւ ընդհանրական մասսաներն ամ-
բողջ աշխարհում սկսում են շարժման մեջ մտնել:

Կապիտալիզմը նրանց մինչպատերազմյան կենսա-
կան մակարդակն արդեն չի ապահովում և յերեւեք ել
չի ապահովի: Յեթե բուրժուազիան ճշմարտամի ու
դեպրեսիայի ճանկերից ժամանակավորապես նույնիսկ
դուրս պրծնի ել՝ նա բանվորներին չի վերադարձնի

անգամ այն կենսամակարդակը, վոր նրանք ունեյին
մինչև 1929 թվականի ճշմարտամի: Այժմ վոչ թե յեւ-
րոպական բանվոր դասակարգն է բարձրանում
մինչև ամերիկյան բանվորի կենսամակարդակը, ինչ-
պես նախադուշակում էյին ռեֆորմիստները, այլ ա-
մերիկյան բանվորն է իջնում մինչև յեւրոպական
բանվորների մեծամասնության դրությունը, ինչպես
նախատեսել էյին բոլշեիկները: Վոչ թե գաղութային
բանվորներն են «ապագադութացվում» և հասնում
յեւրոպական սպիտակամորթ բանվորի աշխատավա-
րին, այլ յեւրոպական սպիտակամորթ բանվորն է ա-
վելի ու ավելի գլորվում դեպի գաղութային կուլի-
դրությունը:

Արդեն կապիտալիստական մի շարք յերկիրներում
յեւրոպական բանվորի հետ վարվում են վորպես
նվաճված գաղութի հետ: Փաշիստական կառավարու-
թյունները նրան զրկում են դասակարգային պայքա-
րի տասնյակ տարիներով պոկած բոլոր նվաճումնե-
րից, ցրում են բանվորական կազմակերպությունները,
փակում են բանվորական մամուլը, սպանում են
բանվորական շարժման գործիչներին, ձեռնարկու-
թյուններում վերականգնում են ձեռնարկատիրոջ ան-
սահմանափակ իշխանությունը, բանվորների վրա
ոգամատուգանքներ են դնում այսպես կոչված «կա-
մավոր» հանումներ անելով մուրացկանային աշխատա-
վարձից, հարկադրական աշխատանքի ճամբարներ
են ստեղծում բանվորների համար, ծաղր ու ծանա-
կում են նրանց դասակարգային գիտակցությունը և
ստորացնում են նրանց մարդկային արժանապատու-
թյունը՝ փորձելով բանվորական մասսաների մեջ ար-

մատաւորել այլ ժողովուրդների դեմ կատարած և փրփուր ժայթքող շան բարբարոսական չովինխտական դադափարախոսությունը:

Բայց Փաշիգմը՝ դա վոչ միայն ներքին պատերազմ է բանդոր դասկարզի դեմ, դա արտաքին իմպերիալիստական պատերազմներ են:

Բանդոր դասակարգը տեսնում է, վոր բուրժուազիան նրան քարշ է տալիս չտեսնված ուժեղություն և անցյալ պատերազմների պատմության մեջ չեղած չափեր ունեցող ռաբմական աղետներ: Մի կողմից սոցիալիզմը ԽՍՀՄ մեջ, և մյուս կողմից՝ կապիտալիզմի հարձակումը, Փաշիգմը և պատերազմները կապիտալիստական յերկիրներում—ասա թե այժմ ինչն է հեղափոխականացնում համաշխարհային բանդոր դասակարգը:

Յեւլ բանդոր դասակարգն ավելի ու ավելի յե ուղղում իր հայացքը դեպի սոցիալիզմի յերկիրը, վորովհետև նրա մեջ է նա տեսնում այն նյութական մեծ ուժը, վորը փակում է կապիտալի կամայականության համաշխարհային ռեակցիայի սանձարձակության և իմպերիալիստական նոր պատերազմների սկսման ճանապարհը: (Ծափահարություններ):

ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի ունեցած հաղթությունը չարժման մեջ է գնում աղբարային դաժանադույն ճգնաժամից տառապող գյուղացիության լավագույն մասսաները: Միլիոնավոր գյուղացիների սնանկացումն արագանում է շնորհիւ հենց գյուղացիական մանրը սեփականության բնույթի, մի սեփականություն, վորը չի կարող բարդ մեքենաներ դորձադրել և այս իսկ պատճառով անչահափետ է դարձնում

գյուղացիական աշխատանքը: Բայց կապիտալիստական յերկիրների գյուղացին տեսնում է խորհրդային յերկիրը, վորտեղ գյուղացիական մասնավոր տնտեսությունների վորպես կոլեկտիվ տնտեսություն միավորելը թույլ է տալիս մեխանիզացիայի յենթարկել հողագործությունը, վերացնում է գյուղատնտեսության ցածր տեխնիկայի և արդյունաբերության բարձր տեխնիկայի միջև յեղած հակասությունը, բարձրացնում է գյուղացիական աշխատանքի արժեքը: Նա տեսնում է, վոր կուլակության վորպես դասակարգի վերացման քաղաքականության հետեանքը յեղավ չահագործման վոչնչացումը գյուղում, վոր կոլեկտիվացման պայմաններում այդ քաղաքականությունն արժատապես ջնջել է դյուղի շերտավորման ամեն մի հնարավորություն, պայմաններ է ստեղծել կոլտնտեսային մասսաների ունեւոր կյանքի համար: Յեւլ կոլեկտիվացման հետագա հաջողություններից Խորհրդային Միության մեջ՝ քանի գնա ավելի յե խորտակելու կապիտալիստական յերկիրները գյուղացու նախադաշարմունքները սոցիալիզմի դեմ: Նա իր աշխատավորական մեջքով իմացել է, վոր այդ սեփականությունը ձեռնասույլակին դամված տոժանակրի կապանքն է: Նրան վախեցնում էլին ԽՍՀՄ գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման առաջին դժվարությունները: Բայց քանի գնում ավելանում են նրա սեփական տնտեսության դժվարությունները. բանկերի ու վաճխառուների վերաբերմամբ ունեցած ֆինանսական պարտաբեռնվածությունը, նրա ստրկացումը վերագնորդների կողմից, չուկայի ցածր գները, նրան խեղդող բարձր վարձավճարները: Նա

չեր հալատում կոլեկտիվ աշխատանքի հնարավորութեանը՝ կարծելով, թե համընդհանուր պարապութեան թաղավորութիւն կլինի: Իսկ նրան ի՞նչ և տալիս նրա տաժանակիր աշխատանքը, բացի կարիքից, ցափ ու վշտից, և աշխատանքի կոշտութիւններից:

Նա գտնում էր, վոր գյուղատնտեսութեան մեջ սոցիալիզմի հետեանքը համընդհանուր աղքատութիւնը կլինի: Բայց կապիտալիզմը նրան արդեն մաքրապես կողոպտել և, մուրացիկ և դարձրել միլիոնավոր գյուղացիական ընտանիքներ: Նա կարծում էր, թե Փաշիգմը նրա շահերն և պաշտպանում՝ հռչակելով, վոր գյուղացիական ունեցւածքի ժառանգելու իրավունքը պատկանում և ավագ վորդուն: Բայց ի՞նչ են անելու գյուղացու մյուս ընչազուրկ զավակները այն ժամանակ, յերբ քաղաքներում մասսայական դործադրկութիւն և տիրում: Իսկ խորհուրդները յերկրի կոլտնտեսային հասարակակարգը ամեն որ ցույց և տալիս կապիտալիստական յերկիրները գյուղացիութեանը կոլեկտիվ տնտեսութեան առաւելութիւնները, վոր հաղթահարել և իր վերակառուցման շրջանի դժվարութիւնները: Ստալինյան կոլտնտեսային նոր կանոնադրութիւնը, վոր կառուցված և հասարակական խթաններն անձնական շահադրդովածութեան հետ զուգակցելու վրա՝ կոլտնտեսութիւններում առաջացնում և աշխատանքային խանդավառութեան նոր ալիք: Կոլեկտիվացումը որ ավոր քանի դնում ավելի ու ավելի յե շուտ դալիս դեպի ամբողջ աշխարհի գյուղացիական մասսաները գյուղի բարեկեցութեան, ունեւոր կյանքի կողմով ու կոլտուրական մակարդակի աճման կողմով:

Շարժման մեջ և մտել քաղաքների մանր բուրժուազիան, վորի հույսերը չարահար ի դերև հանեց Փաշիգմը՝ սկսած այն որից, յերբ նա գտնվում և իշխանութեան գլուխ: Քանի՞ ունիվերսալ խանութներ են վոչնչացել Փաշիստների՝ իշխանութեան գլուխ կանգնելուց հետո (Գերմանիայում): Արդէոք թեկուզ մի մագ ընկե՞լ և բորսայական սպեկուլյանտների, բանկիրների ու վաշխառուների գլխից, թե՞ մաղերի հետ միասին ընկել են այն գրոհայինների գլուխները, վորոնք նոր «հեղափոխութիւն» ելին պահանջում բանկային տնորինողների և բորսայի ավազակների դեմ: Մանր առևտրի պարտքերից վո՞րքանն և ջնջել Փաշիստական իշխանութիւնը, թե՞ այդ իշխանութիւնը թեթևացում և տվել միայն տրեստներին ու բանկերին: Վո՞րքան հարկեր են իջեցրել քաղաքների աշխատավոր մանր մարդկանց համար, թե՞ այդ հարկերը իջեցրել են միայն միլիոնատերերի համար: Մանր բյուրգերների քանի՞ զավակներն իրենց համար պատշաճ տեղն են գրավել «Յերբորդ կայսրութեան» պետական ապարատում, թե՞ պրուսական յունկերներին պատկանող վոսկե յերիտասարդութիւնն և, վոր արտադրում և խաբված գրոհայիններին:

Իսկ սոցիալիզմն իրապես վերացրեց բանկիրներին ու սպեկուլյանտներին, իրական հեղափոխութիւն կատարեց կապիտալի դեմ, իրապես ապահովեց մարդկային արժանավայել կյանք աշխատավոր մարդկանց համար՝ մոցնելով նրանց սոցիալիստական շինարարութեան մեծ պրոցեսի մեջ, իրապես տվեց նրանց զավակներին բանվորագյուղացիական բուհերում սո-

վորելու հնարավորութիւն՝ բաց անելով նրանց առջև սոցիալիստական լուսավոր ապագա:

Դեպի սոցիալիզմն է շուտ գալիս նաև ինտելիգենցիայի լավագուշն մասը, վորը տեսնում է, վոր միայն սոցիալիզմը չզիտե գիտնականներին, ինժեներներին, տեխնիկներին, գրողներին, նկարիչներին, գերասաններին գերարտադրութիւն, վոր միայն սոցիալիզմի որոք տաղանդը, բնդունակութիւններն ու աշխատանքը, և վոչ թե փողի իշխանութիւնն ու աշխարհի զորեղների աշակցութիւնն են ճանապարհ բաց անում ձերքի տեղ յերիտասարդներին, վոր միայն սոցիալիստական հասարակարդն է ապահովում նոր, սոցիալիստական կուլտուրայի իսկական ծաղկումը, ստեղծագործութիւն համար տալիս է հուսկու խթաններ և բաց է անում լայն հեռանկարներ, միայն այդ հանրակարդն է, վոր արթնացնում է ժողովրդի մեջ ներհոյ ուժերը, փորում—հանում է ժողովրդական իսկական ստեղծագործութիւն աղբյուրները: Յեւ նրանք, այդ լավագուշն մարդիկ, վոր հուսալքված են ճարպակալած քաղքենիութիւն, Փաշիստական խավարամորութիւն աշխարհից՝ փախչում են խարուկներին, վորտեղ ալում են մարդկային միտքը, Փաշիստական կացիններին, վորոնցով ջարդում են ըմբոստգանդերը, արյունալի թուք ու մքից, վորով ալասերոված բանդաները ծածկում են մարդկային կուլտուրան, փախչում են դեպի այն յերկիրը, վորտեղ գնահատում են վոչ միայն քաղաքագետներին, բանվոր գասակարգի կազմակերպիչներին, այլև Վոլտերներին, Եյնշտեյններին, Ռոլաններին, Բարբյուսներին ու Գորկիներին: (Մալիսիարուքյուններ):

Թե մեծ է թե փոքր ժողովուրդները շարժման մեջ են մտնում, վորովհետև նրանց աչքի առաջ ԽՍՀՄ-ն իր տնտեսական սիստեմն ամրապնդում է վոչ թե արտաքին շուկաներ նվաճելով, վորոնց պատճառով կապիտալիստական աշխարհում կատաղի պայքար է տեղի ունենում, այլ սեփական ժողովրդական զանգվածների բարեկեցութիւնը բարձրացնելով. վոչ թե արյունահեղ պատերազմներով, վոր վարել է կապիտալիզմը՝ քայլելով ժողովուրդների վոսկորների վրայով դեպի իր հաղթանակը, այլ ԽՍՀՄ մեջ բնակվող 150 ժողովուրդների յեղբայրական գործակցութիւն սոցիալիստական շինարարութիւն գործում: Վոչ թե մյուս ժողովուրդներին կողոպտելով՝ նրանց վրա հրեշային ռազմատուրքեր դնելով, այլ նյութական հսկայական ոգնութիւն ցույց տալով նախկին ցարական ծայրամասերին, վորոնք սոցիալիստական սկզբունքներով վերածնում են իրենց ժողովրդական տնտեսութիւնը. վոչ թե դադութների ստրկացմամբ, առանց վորի չէ կարող արդի կապիտալիզմը գոյութիւն ունենալ, այլ իրենց տնտեսական վարդացմամբ հետամնաց ժողովուրդներին սոցիալիստական ինդուստրացումով, ժողովուրդներ, վոր դառնում են առաջավոր աղղային հանրապետութիւնների ժողովուրդներ. վոչ թե ստրկացուցիչ փոխառութիւններով, վորոնք յերկիրը ալերի ու կողոպտելի յեն մատնում ոտարերկրյա կապիտալի ձեռքը, այլ սեփական ժողովրդի,—իր պատմական ճակատադրի միակ կերտիչի ու տիրոջ,—ուժերով ու միջոցներով:

Իսկ ի՞նչ է կապիտալիստական յերկիրների ժո-

դովուրդներին ճակատագրիրը: Նրանց ի՞նչ են տվել նվաճված արտաքին շուկանները, աշխարհակալական պատերազմները, վաշխառուկան պայմաններով ստացված փոխառությունները: Նրանք արդյոք ժողովուրդներին են հարստացրել, թե կապիտալի մի բուռն մագնատներին: Նրանք արդյոք վռնջացրե՞լ են աղքատության ցնցոտիները, արդյոք նրանք աշխատանք տվել են միլիոնավոր գործազուրկներին, վորոնք ընդմիշտ դուրս են մղված արտադրությունից, արդյոք բարելավե՞լ են մասսաների նյութական դրու-թյունը:

Ամերիկան՝ աշխարհում ամենահարուստ յերկիրն է: Ինքնաբավ տնտեսության համար նա ունի բոլոր պայմանները, յերկրի բնական հարստություններ, հսկայական տերիտորիաներ, իր սեփական բարձր զարգացած հողագործությունը, վորը կարող է կերա-կրել Ամերիկայի նման յերկու յերկիր, ունի արտա-դրական հզոր ապարատ, վորն ամբողջական բեռնվա-ծություն պարագայում ժողովրդական յեկամուտը կարող եր հասցնել տարեկան մինչև 300 միլիարդ դոլարի: Տակավին մի քանի տարի առաջ ամերիկյան ժողովուրդը հավատում եր Հուվերին, թե Ամերի-կան «մշտնջենական պրոսպերիտի» (ծաղկման, բա-բրություն)» յերկիր է, թե Ամերիկայի կապիտալիս-տական հասարակարգը առավելություններ ունի ԽՍՀՄ սոցիալիստական հասարակարգի վերաբեր-մամբ, թե Ամերիկան աշխարհումս ամենաբարձր աշ-խատավարձի, ամենաբարձր կենսամակարդակի յեր-կիրն է: Բայց ի՞նչ տեսք ունի այժմ Ամերիկան:

Տասը միլիոն գործազուրկ, աշխատավարձի իջե-

յում, կործանված հարյուր հազարավոր ֆերմերական տնտեսություններ, «միջին դասի» սնանկացում, քա-ղաքների լյուծակն—պրոլետարական բնակչության աճում, այսպես կոչված «գանգատներն» (բանդիտ-ներին) ղինված ավազակության զարգացում, «Նի-րԱ»—յի (վերականգնման ազգային ադմինիստրացիա) քաղաքականության սնանկություն,—այս է արդի Ամերիկայի պատկերը: Ամերիկային չոգնեց այն, վոր նա ռազմական մատակարարումներով ամենքից ավելի հարստացավ համաշխարհային իմպերիալիս-տական պատերազմի ժամանակ, վոր նա վերսալում էր կամքն եր թելադրում հաղթող պետություններին և պարտված—պետություններին: Նրան չոգնեց նաև նրա իմպերիալիստական թափանցումը լատինական Ամերիկայի յերկիրները, չոգնեց նույնպես բաց դռնե-րի քաղաքականությունը Չինաստանում:

Ամերիկյան ժողովուրդը տաշնապահար այսոր հարց է տալիս իրեն. նա ի՞նչպես վարվի գործա-զուրկների հսկա բանակի հետ, աճած—մեծացած ար-տադրական ապարատի հետ, վորի զարգացմանը կա-պիտալիզմը սահմաններ է դնում: Սեփական փորձով նա իմանում է Մարքսի այն որենքը, վոր շահույթի նոր-ման մի կապանքային կալանք է (КОЛОДКА), վորը խո-չընդոտ է հանդիսանում կապիտալիստական Ամերիկայի արտադրողական ուժերի զարգացման համար: ԽՍՀՄ փորձով նա տեսնում է, վոր սոցիալիստական մարդու նյութական ու հոգևոր կուլտուրայի վիթխարի թռիչ-քի հետ չադկապված հասարակական պահանջների ա-ճումն ապահովում է բոլոր անսահման հնարավորու-թյունները՝ արտադրության զարգացման համար:

Ամերիկայի փորձով նա իմանում է, Վոր կապիտալիզմը՝ դա արտադրութեան անարխիա չէ, Վորը կապիտալիստական հարաբերությունները չըջանականեում «ՆԻՐԱ»-յի վոչ մի պլանավորմանը չի յենթարկվում:

Իսկ ԽՍՀՄ նրան ցույց է տալիս գերարտադրութեան ճգնաժամերից ապահովված սոցիալիստական պլանային տնտեսութեան կենդանի տիպը, — մի տընտեսութեան, Վորի մեջ տեր-պրոլետարիատը վերակառուցում է արդյունաբերութեան ճյուղերը, մեքենավորում է մարդկային աշխատանքը՝ ձգտելով աշխատանքային ժամանակի հետագա իջեցման, գյուղատընտեսութեան մեխանիզացիայով հուժկու զարկ է տալիս արտադրողական ուժերի հետագա զարգացմանը, մասսաների նյութական ու կուլտուրական մակարդակի անընդհատ բարձրացմամբ անսահման չափերով ընդլայնում է ներքին սպառման տարողութեանը: (Ծափահարություններ):

Ահա աշխարհի մյուս հարուստ յերկիրը — Թրանսիան: Չե՞ Վոր Փրանսիական ժողովուրդը «հաղթող» յեղալ պատմութեան մեջ տեղի ունեցած պատերազմներից ամենամեծում: Իսկ մեր յերկրի ժողովուրդները պարտվեցին այդ պատերազմում: Թրանսիան իր հաղթութեան հետեանքով Յեվրոպայի քարտեզը վերաձևեց այնպես, ինչպես նա այդ կամեցավ: Մեր յերկիրը փորձեցին ձևել այնպես, ինչպես Թրանսիան ու իր դաշնակիցներն էյին ուզում: Թրանսիան Գերմանիայի վզին փաթաթեց Վերսալը, Գերմանիան մեր յերկրի վզին փաթաթեց վոչ պակաս ավազակային հաշտութեան — Բրեստ: Թրանսիան պատերազմից հետո Յեվրոպայում մի հեղեմոն էր, Վորը դաշնա-

կիցների հետ միասին իր կամքն էր թելադրում Յեվրոպայի ժողովուրդներին, մեր յերկիրը կապիտալիստական ամբողջ աշխարհից մեկուսացված պետութեան էր, — մի յերկիր, Վորը չըջապատված էր թշնամանքի փշալարով:

Բայց իրենց հաղթող համարող պետութեանների ժողովուրդները տաղնապահար հարց են տալիս իրենց. իսկ նրանց ի՞նչ տվեց իմպերիալիստական պատերազմում տարած հաղթութեանը: Արդյոք այդ յերկիրների ժողովրդական մասսաներին բախտավորեցրե՞ց այն ռազմատուգանքը (կոնտրիբուցիան), Վորն անտանտյան իմպերիալիզմը դրեց գերմանական ժողովրդի մի քանի սերունդների վրա: Այդ յերկիրներին ազգային բանկերի նկուղներում դիզված վոսկու պաշարները արդյոք պահպանո՞ւմ են պետական բյուջեյի ղեֆիցիտից: Անտանտի ղեմքի հաղթութեանը տրվեց Վերսալը, Վերսալը գերմանական ժողովրդին տվեց Փաշիզմ, գերմանական Փաշիզմը Փրանսիական ժողովրդին կատաղի նախապաշարատում է տալիս մի պատերազմի, Վորը նորից, ինչպես և 1914 թվականի նախորդակին, հավասարապես սպառնում է թե՛ Փրանսիական և թե՛ գերմանական ժողովուրդներին: Իսկ յերբեմնի հետամնաց Ռուսաստանը — իմպերիալիստական տենչանքների առարկան, իմպերիալիստական պատերազմում ձեծված, քաղաքացիական պատերազմից խոչտանդված յերկիրը, Բրեստի յերկիրը — սոցիալիզմի ուղիներում դարձավ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութեանների յերկիր, հաղթած սոցիալիզմի մի հզոր յերկիր: (Ծափահարություններ):

Յեւլ այս հաղթութիւնը նա տարաւ, վորովհետեւ նա ընթանում եր վոչ միայն այլ ուղիներով, քան Յրանսիան, այլև այլ ուղիներով, քան Գերմանիան։ Իրեստի վերացմանը նա ընթանում եր պրոլետարական հեղափոխութեան ու սոցիալիզմի ճանապարհով, գերմանական ժողովուրդը վերսալը խորտակում եր բուրժուական հակահեղափոխութեան ու Փաշիզմի ուղիներով։ Յերեք տարի յե ինչ Փաշիզմը տանջում ե գերմանական ժողովուրդին, բայց նա ի՞նչ բերեց նրան կորցրած բուրժուական դեմոկրատիայի փոխարեն։ Ռեպարացիոն հատուցումների վոչնչացում։ Բայց ռեպարացիոն հատուցումների վճարումը դադարեցրել եր Վեյմարյան հանրապետութեան կառավարութիւնը։ Դաժան ճգնաժամի պայմաններում վոչ մի կառավարութիւն Գերմանիայում չեր կորադանա կատարել ռեպարացիոն հատուցումները։ Սաարի հանրաքվեյի հաղթութիւնը։ Բայց Վեյմարյան հանրապետութեան կառավարութիւնն ավելի մեծ քանակութեամբ ձայներ կտանար Սաարը Գերմանիային միացնելու համար, քան Փաշիզմը։ Համընդհանուր զինապարտութեան վերականգնում։ Բայց գերմանացի ժողովուրդը իր արյունով ե հատուցելու այդ «անարյուն» հաղթութեան համար։ Տենդային շովինիզմն ու ռադիկալ տենչ այն եքստազը, վոր Փաշիզմն ե արմատավորում՝ ժողովուրդներին դեպի բախտավորութիւն չեն տանում։ Նրանց համար գերմանական ժողովուրդը հատուցեց 1918 թվականի աղետով ու վերսալով։

Բուրժուական հաստատուն կարգ ու կանոն։ Բայց հունիսի 30-ը խոսում ե Փաշիստական ռեժիմի սրբունակի քառսի մասին։ Շունչը փչող վոչ մի հա-

սարակաւոր տեռորով իրեն չի փրկել կործանումից։ Տոկոսային ստրկութեան վոչնչացում։ Բայց Գերմանիայում ներկայումս ո՞վ ե հավատում Փաշիստական ծրագրի այս դեմագոգիական կետին։ Դասակարգային պայքարի վերացում։ Բայց ի՞նչ են վկայում գերմանական ժողովուրդի վերաբերմամբ գործադրվող դադանային հաշվետեսները, Գերմանիայի բանվոր դասակարգի առաջամարտիկների հառաչանքն արձակող համակենտրոնացման ճամբարները, ամենորշա դաժան մահապատիժները՝ վորպես բուրժուազիայի սարսափի ե Փաշիստական ռեժիմի թուլութեան նշան։ Արդյունբերական արտադրանքի վերե՞լք։ Բայց նա 1928 թվականի համեմատութեամբ ընկել ե մինչեւ 87%, մինչդեռ ԽՍՀՄ մեջ նա յեռապատկիւն ե։ Ժողովրդական յեկամտի աճում։ Բայց նա ի՞նչ ե մինչեւ 60%, մինչդեռ ԽՍՀՄ մեջ նա յերկու անգամից ավելի յե աճել։ Փաշիստական մեթոդներով վերսալը վերացնելու արդյունքը սա յե։ Այս ե «Յերրորդ կայսրութեան» «հաղթութիւնները» անպաճույճ ճշմարտութիւնը։

Փաշիստական դիկտատուրայի 13 տարուց հետո հենց այսպիսի արդյունքներով ե գալիս նաև իտալական ժողովուրդը։ Աշխատավարձի անչեղ անկում, գործազրկութեան աճում, գյուղացիների սնանկացում, իտալական ամբողջ ժողովուրդի աղքատացում, նրա կենսամակարդակի իջեցում 13 տարում 40%-ով, Յեվրոպայի կիսաքաղց ժողովուրդների շարքում նախալերջին տեղը մինչև Փորթուգալիան, տենդային վաղը սպառազինումների հետեւից, հարեչական ավան-

տյուրայով պսակված սղրեսիվ հարձակում գաղութները վրա:

Ավելի լավ չեն արդյունքները նույնպես ձապուկիայում: Վերջին կես դարում ձապոնիան կապիտալիստական ուղիներով արագորեն ինդուստրացել է: Նա ժամանակակից արդյունաբերական ապարատ է կառուցել՝ պահպանելով ֆեոդալական-ձորտատիրական հարաբերությունները: Բայց այսօրինակ ինդուստրացումը ի՞նչ է տվել ձապոնական ժողովրդին: ձապոնական ինդուստրացումը տառացի բարձրացել է ձապոնական բանվորի ու ձապոնական դյուղացու վրահորները վրա:

Վոչ մի տեղ աշխարհում այնպիսի հրեշտակն չհագործում չկա, ինչպես ձապոնիայում, ձապոնական բանվորը աշխատավարձը յերկու անգամ պակաս է նրանից, ինչ ստանում է Յեյրոպայում ամենից ցածր աշխատավարձ ունեցող բանվորը: ձապոնական բանվորուհուն ու դյուղացի աղջկանը չուկայում վաճառում են վորպես սորկուհու կապիտալիստին՝ մշտնջենական ստրկացման համար, հասարակաց տներին՝ ինչպես կենդանի ապրանք: ձապոնական դյուղացին, վորը իր մեջըով պահում է արդյունաբերությունից այլ ամբողջ մոդերնացված ապարատը՝ իր ամբողջ ընտանիքով, իր բոլոր սերունդներով խճճված է պարտքերով ու հարկերով, ինչպես ճանձը սարդոստայնով: ձապոնական ժողովուրդը տարեց-տարի քանի գնում ավելի յե ավերվում: Ֆեոդալական-կապիտալիստական չահագործումը խանդարում է ներքին չուկայի զարգացմանը: Դրա համար ձապոնական կապիտալիզմը կատաղություն արտաքին չուկաներ է վորոնում՝ դի-

մելով հուշակավոր դեմպինգին ու տերիտորիալ հափըշտակումներին:

ձապոնական իմպերիալիստներն այս հափշտակումները նրանով են պատճառաբանում, թե ձապոնիայի համար նեղվածք է կղզիներում և ուստի նրան նոր տերիտորիաներ են պետք Ասիայում: Բայց ձապոնական բանվորն ու դյուղացին իրենց ավելի ազատ ու արձակ չղագին այն բանից, վոր ձապոնական բանակը բռնատիրեց Մանջուրիան: Այս բռնատիրությունից միայն ավելի նեղվածք ունեցավ բուն Մանջուրիայի տեղական բնակչությունը: ձապոնական իմպերիալիստները հայտարարում են, թե նրանց սրբազան միսիան Ասիայի դեղին ցեղի իրավունքների պաշտպանությունն է ընդդեմ սպիտակ ցեղի: Արդյոք սրա համար չե՞, վոր նրանք կեղեքում են Կորեայի, Փորմոզայի դեղին ցեղը, թալանչիական պատերազմ են մղում նույն այդ ցեղի ժողովրդի-չինական մեծ ժողովրդի դեմ: ձապոնական իմպերիալիստները պընդում են, թե ձապոնական ժողովրդի բարգավաճման ու մեծության համար պետք են հաղթական պատերազմներ այլ ժողովուրդներին դեմ ու ձապոնիայի ընդարձակումն ի հաշիվ այդ ժողովուրդների: ձապոնիան կես դարի ընթացքում չի դիտեցել ձապոնական ղեկի պարտություն, վորովհետեւ նա պատերազմներ է վարել միմիայն թույլ հակառակորդների դեմ: Սակայն նա ձեռք չի բերել բարգավաճում ձապոնական աշխատավոր մասսաների համար: ձապոնական իմպերիալիստները հավատացնում են, թե տնտեսական ճգնաժամից դուրս գալը և նրա առաջացրած ժողովրդական ալետների վերջանալը հնարավոր են

պատերազմի ուղիններով: Ճապոնիան կանգնել և այդ ճանապարհի վրա, սակայն ճապոնական ժողովրդի աղետները վոչ թե պակասել, այլ ավելացել են սկսած այն օրից, յերբ ճապոնական իմպերիալիստները ավադակում են Չինաստանում:

Ռազմա-ինֆլացիոն կոնյունկտուրան կարող էր բարձրացնել Միցուդիյի և Միցուբիսիյի նման արեստների դիվիզենտները, բայց ճապոնական աշխատավոր մասսաների թշվառությունն ու սնանկացումը գրանից վոչ թե պակասեց, այլ ավելացավ: Ի՞նչ չահեց ճապոնիայի ժողովուրդը ոտար տերիտորիաների հափշտակումներից և այլ ժողովուրդներին հպատակեցնելուց, բացի չափից դուրս ուռճացած վոստիկանական ապարատից, վորը վոչ միայն կորեյացիներին ու չինացիներին է ճնշում, այլև ճապոնիայի բանվորներին ու գյուղացիներին: Ի՞նչ չահեց ճապոնական ժողովուրդը նրանից, վոր ցարական նավատորմը ջրասույզ յեղավ Յուսիմայի մոտ, իսկ ռուսական բանակը ջախջախվեց Պորտ-Արտուրի մոտ: Ճապոնական ղինվորականության դիրքերի ուժեղացում, միլիտարիզմի նոր բեռ, վորը ճապոնիայի աշխատավոր մասսաների դրությունն է՛լ ավելի յե վատթարացնում, ներքին շուկայի է՛լ ավելի կրճատում, վորը ճապոնիային մղում է դեպի նորանոր ռազմական ավանտյուրաներ:

Իսկ ցարական Հին Ռուսաստանի ծեծված ժողովուրդները ցարիզմի իմպերիալիստական քաղաքականության պարտության հետևանքով 1905 թվականի հեղափոխությամբ տկարացրին ցարական արսուղյուտիզմի ուժիմը, Հին Ռուսաստանի իշխող դասակար-

դերին մի հարված հասցրին, վորից նրանք յերբեք չկարողացան վոտքի կանգնել, և սրանով իսկ նախապատրաստեցին 1917 թվականի Հոկտեմբերյան մեծ հաղթությունն ընդդեմ ռուսաստանյան կապիտալիզմի: Յեվ սրա հետևանքով—այսօր Խաղաղ ովկիանոսի ափերի մոտ ճապոնիային սահմանակից է վոչ թե ցարական Հին Ռուսաստանը՝ նրա նեխված քաղաքական ուժիմով, Յուսիմայի ու Պորտ-Արտուրի Ռուսաստանը, այլ ԽՍՀՄ—խորհրդային, սոցիալիստական, հզոր մի յերկիր, վորին դիպչելով ճապոնական իմպերիալիզմը, յեթե ռիսկ անի նրա վրա հարձակվելու, կփչրի իր ճակատը և կգտնի իր Յուսիման, բայց Յուսիմա իր յերկրի Փեոդալա-կապիտալիստական հանրակարգի համար: (Ծափահարություններ):

Աշխարհի մի յերրորդ մասին տիրում են Անգլիայի իշխող դասակարգերը: Չորս ովկիանոս են վոդողում նրա յերկիրները,—Ատլանտյան, Խաղաղ, Սառուցյալ ու Հնդկական ովկիանոսները: Նրանից ուղղակի կախման մեջ է կես միլիարդ մարդկություն: Նրան յենթակա տերիտորիաների ու ժողովուրդների անդրովկիանյան սահմանները հզոր նավատորմն է պահպանում: Անգլիան իշխում է ծովերի վրա, իր ձեռքումն է պահում նեղուցների ու ծովուղիների բանալիները: Անգլիական կապիտալիզմը՝ աշխարհում ամենահինն է, նա եր հետևում դրեթե չորսհարյուր տարվա պատմություն ունի: Անգլիական բուրժուազիան վոչ 18 և վոչ ել 7 տարի յե ունեցել, ինչպես խորհուրդների յերկիրն է ունեցել՝ իր կառավարած ժողովուրդը բարեկեցության, ունևորության և գոնե սոսկական կըլտության հասցնելու համար: Տասնյակ տարիներով

նա շահագործել և գաղութները՝ դուրս քաշելով նրանցից հսկայական դերձահույթ։ Պատերազմում նա ջարդ ու փշուր արեց Գերմանիային, վորը փորձում էր նրա հետ բաժանել համաշխարհային տիրապետությունը։ Նա տիրապետել և արտաքին շուկաներում։ Նա հաղթական պատերազմներ և մղել՝ ժողովուրդներին վրա դնելով ռազմատուգանքներ։ Մի խոսքով, նա լայնորեն ոգտագործել և բոլոր այն միջոցները, վոր բուրժուազիան գովերգում և վորպես ժողովուրդներին թշվառությունից ու աղետներից փրկելու ուղի։

Բայց արդյո՞ք անգլիական արդյունաբերությունը ավելի լավ սկսեց վաստակել պատերազմից հետո այն պատճառով, վոր Անգլիան Գերմանիայից շուկաները խլեց։ Արդյո՞ք, փրկեցին Անգլիային ճգնաժամից Տրանսվաալի վոսկեսանքերը։ Արդյո՞ք անգլիական յերեք միլիոն գործազուրկները աշխատանք ստացան այն պատճառով, վոր բրիտանական դրոշը ծածանվում և յերկրագնդի հինգ մայր ցամաքներում։ Արդյո՞ք Մեծ Բրիտանիային յենթարկված կես միլիարդ մարդիկ սկսեցին ավելի լավ ապրել այն պատճառով, վոր Անգլիան շահեց համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմը։

Կապիտալիզմի որենքներն անողոք որենքներ են, նրանք դարձյալ անգլիական ժողովրդին քշում են դեպի մասպաների գրուծյան նոր վատթարացման, գաղութներին ել ավելի ստրկացման կախարդական շըրջանը, քշում են դեպի իմպերիալիստական նոր պատերազմների շրջանը—ավելի հրեշային պատերազմների, քան բոլոր անցյալ պատերազմները միասին վերցրած։ Յեվ մոտ և այն ժամը, յերբ անգլիական

ժողովրդական մասսաները Խորհրդային Միության մեջ կտեսնեն իրենց վաղվա ուր՝ նրանց այլևս չի տանջելու գաղութների անջատման և Անգլիայի քայքայման ու կործանման մղձավանջը, վորովհետև աշխարհում կա մի յերկիր, վորը ավերման մոխիրների տակից բարձրացել և առանց մյուս ժողովուրդներին թալանելու,—ժողովուրդներին յեղբայրական միության յերկիրը, վորոնք միահամուռ ջանքերով դարդացնում են իրենց արտադրողական ուժերը սոցիալիստական հիմունքներով։ Յեվ այս յերկրի գարմանահրաշ բախտով նրանք կիմանան ուրիշ, վոչ կապիտալիստական որենքներ, վոր սոցիալիզմը ժողովուրդներին բարեկեցություն ու յերջանկություն տալու համար վոչ պատերազմների կարիք ունի, վոչ ռազմուպանքների, վոչ արտաքին շուկաների, վոչ ել գաղութների։

Այժմ իմպերիալիզմի կողմից ստրկացված միլիարդ ու կես մարդկությունը կհասկանա, վոր անտեսական վերածնման համար նրան հարկավոր չեն վոչ անգլիական կապիտալը, վոչ ամերիկյան միսիոները, վոչ ճապոնական սլինը, վոչ Փաշիզմի դերմանական «քաղաքակրթիչը», վոր այդ վերածնունդը նրան պահովողը կապիտալիստական սեփականություն և շահույթի կապանքներից ազատված աշխատանքն և, իր իսկ ժողովրդի աշխատանքը, վոր միմիայն սոցիալիստական ուղիներով կարելի յե հասնել ժողովուրդներին վոչ թե Փիկտիվ, այլ իսկական անկախության ու ազատության։ Ահա, թե, ընկերներ, ինչո՞ւ յեն ժողովուրդները շարժման մեջ մտնում, վորը վախեցնում և համաշխարհային բուրժուազիային, ահա, թե

ինչո՞ւ նրանց մեջ անշեղորեն աճում է Խորհրդային Միության խանդավառ բարեկամների շրջանը, ահա թե ինչո՞ւ բուրժուազիան համալսարհային նշանակութիւն ունեցող այս տեղաշարժերի սպառնալիքի տակ դիմում է Փաշիվմին, իսկ բուրժուազիայի կառավարած ժողովուրդները պատասխանեցին ավելի շատ ու ավելի վճռականորեն անցնելով սոցիալիզմի կողմը:

Սոցիալիզմը ԽՍՀՄ մեջ հաղթելով՝ հեղափոխութիւնների ու պատերազմների յերկրորդ տուրի շեմքում քաղաքական նոր իրադրութիւն է ստեղծվում, միջազգային ասպարեզում կազմավորվում է դասակարգային ուժերի մի նոր հարաբերակցութիւն, վորը կոմկուսներին պարտավորեցնում է այլ կերպ դնելու մեր պայքարի ստրատեգիայի ու տակտիկայի մի շարք հիմնական հարցերը:

ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի ունեցած հաղթութիւնը կապիտալիստական յերկիրների կոմունիստական կուսակցութիւնների ձեռքը հզոր դործիք է տալիս՝ աշխատավոր լայն մասսաների վրա ներգործելու համար:

«Այժմ մեր դիւստիւր ներգործութիւնը միջազգային հեղափոխութեան վրա մենք անում ենք մեր անտեսական քաղաքականութեամբ», —ասել է Լենինը տակավին մի շրջանում, յերբ մենք ավարտում էինք պատերազմն ինտերվենտների դեմ և անցնում էինք տրեսական շինարարութեան: Այսօր մենք անում ենք այդ ներգործութիւնը՝ բազում անգամ մեծացած սոցիալիզմի հաղթութեամբ, վորն ավելի լայն և ավել-

ի խորը կերպով քանդում է կապիտալիզմի բազան: Այդ հաղթութիւնն այսօր պայթեցնում է սոցիալ-դեմոկրատիայի համաձայնողական քաղաքականութեան ազդեցութիւնը բանվորական մասսաներում մեծացնում է կոմունիզմի ձգողական ուժը նրանց մեջ, խարխլում է Փաշիվմի մասսայական հիմունքները՝ բաց անելով կոմկուսների առաջ այն շերտերի վրա ներգործելու լայնազույն հնարավորութիւններ, վորոնք մինչև այժմ տատանվում էին կապիտալիզմի ու սոցիալիզմի միջև:

Ուստի ԽՍՀՄ շուրջը ազդեցիկ ու պրոպագանդանելու մեր հին մեթոդներն այժմ բավական չեն, — մենք պետք է դիմենք աշխատավոր բնակչութեան ավելի լայն շերտերին: ԽՍՀՄ կոնկրետ փորձով ցույց տալով նրանց, իրենց բախտը սոցիալիզմի ժամանակ: ԽՍՀՄ պաշտպանութիւնը դառնում է ԽՍՀՄ աւտիվ աջակցութեամբ շրջապատել սկսող թե՛ դասակարգերի, թե՛ կաղանկերայութիւնների և թե՛ քաղաքական կուսակցութիւնների համաժողովրդական լայնազույն հաւատի յեւակետը: ԽՍՀՄ բարեկամների ընկերութիւնները ներկայումս շատ նեղ ինտերվենտական հիմք ունեն: Այնինչ ԽՍՀՄ բարեկամները՝ դա միլիոններ են, և վոչ թե հազարներ, վորոնք ներկայումս ընդգրկում են ԽՍՀՄ բարեկամների ընկերութիւնը: Հնանում են նույնպէս դործելու հին մեթոդները, վորոնցից դուռ պրոպագանդիզմի հոտ է փչում. հակախորհրդային զրպարտութեան դեմ պաշտպանվելուց անհրաժեշտ է անցնել ԽՍՀՄ թշնամիների վրա հարձակվելուն՝ նրանց կանգնեցնելով լայն մասսաների դատաստանի առջև: Մասսայա-

կան շարժման մի այնպիսի ձև, ինչպիսին և հանրաքվեն Անգլիայում խաղաղության ու պատերազմի հարցի վերաբերմամբ՝ ԽՍՀՄ բազմաթիվ բարեկամները պետք է վոր ծավալեյին Խորհրդային Միության խաղաղության քաղաքականության, ղինաթափման նրա նախադեմերի շուրջը և այլն:

Յերկրորդ, սոցիալիզմի հաղթությունը ԽՍՀՄ մեջ և սոցիալիստական շինարարության հետագա հաջողությունները կոմկուսներին պահանջում են ավելի ակտիվ քաղաքականություն վարել բանվոր դասակարգի դաշնակիցների վերաբերմամբ՝ նրա հեղափոխական պայքարում, — դյուղացիության հիմնական մասսաների, քաղաքի սնանկացող մանր բուրժուազիայի, խոտելիզենցիայի վերաբերմամբ, և այլն: Կոմկուսները դյուղացիների մեջ ունեցած իրենց ազդեցիկ ժամանակ պետք է ուղտադործեն ԽՍՀՄ մեջ կոլեկտիվացման ունեցած նվաճումները, կոլտնտեսականների նյութական ու կուլտուրական մակարդակի բարձրացումը, վորպեսզի ցրեն բուրժուական կուտակցությունների դրպարտական կամպանիաները սոցիալիզմի դեմ և նրանց ազդեցությունից խլեն դյուղացիներին:

Կոմունիստներն իրենց ազդեցիկությամբ քաղաքային մանր բուրժուազիայի վերաբերմամբ պետք է յեկնեն միջ միայն նեպից, վորը ժամանակավոր, անցողիկ բնույթ է կրում, այլ և պարզաբանեն ԽՍՀՄ դրական փորձը, վորը սոցիալիստական շինարարության գործի մեջ է ներգրավում բոլոր այն տարրերը, վորոնք պատրաստ են ալնվորեն աշխատելու հոգուտ թողովրդի, և վորն ապահովում է նրանց և նրանց յերե-

խաների կայուն ներկան և ուրախ ապագան սոցիալիստական հասարակակարգի շրջանակներում: Կուլտուրան Փաշխատական բարբարոսությունից պաշտպանելու նշանի տակ անհրաժեշտ է ծավալել շարժումը խոտելիզենցիայի մեջ՝ համախմբելով նրան ԽՍՀՄ, վորպես նոր սոցիալիստական կուլտուրայի փարոսի շուրջը՝ կապիտալիստական աշխարհի նողկանքի և ամայություն մեջ: Կոմունիստները պետք է հիշեն, վոր ԽՍՀՄ մեջ սոցիալիզմի ունեցած հաղթությունը հեշտացնում է կոմունիստական ազդեցիկության գործն այս դասակարգերի ու խավերի մեջ, թույլ է տալիս վոչ միայն չեղոքացնելու նրանց, այլև նշանակելիորեն ընդլայնում է նրանց շրջանը, վորոնց հնարավոր է ամբողջովին նվաճել դեպի պրոլետարիատի կողմը:

Յերրորդ, Խորհուրդների VII համագումարի պատմական վորոշումը՝ պրոլետարական դեմոկրատիայի հետագա լայնացման մասին հավասար, ուղղակի ընտրական իրավունքն ու գաղտնի քվեարկություն մտցնելու միջոցով՝ հարստացնում է Մարքսի-Ենգելսի-Լենինի-Ստալինի ուսմունքը պրոլետարական դեմոկրատիայի մասին նրա դարդացման կոնկրետ փորձով՝ սոցիալիզմի հաղթության և սոցիալիստական անդամակարգ հասարակության կառուցման պայմաններում: Իսկ սա ուժեղացնելու յե մեր ազդեցությունը սոցիալ-դեմոկրատական այն մասսաների մեջ, վորոնք մինչև այժմ վախենում էին պրոլետարական հեղափոխությունից, կանգնում էին բուրժուական դեմոկրատիայի շուրջը՝ չնկատելով այն, թե ի՞նչպես բուրժուական դեմոկրատիայի պաշտպանություն

տակ ֆաշիստական մուլթ ուժեր եյին հասունանում .
մյուս կողմից , պրոլետարական դեմոկրատիայի հե-
տադա ծավալումը խՍՀՄ մեջ հեշտացնում ե կոմու-
նիստների մուտքն աշխատավորների այն շերտերի
մոտ , վորոնք բուրժուական դեմոկրատիայից հուսա-
լքելած՝ չեյին տեսնում դեմոկրատիայի բարձրագույն
ձևի ուղին—խորհրդային դեմոկրատիան , զոր եյին
դառնում ֆաշիստական դեմագոգիայի , վորը նրանց
վզին եր փաթաթում բիրտ բռնության և բոլոր իրա-
վունքների ու ազատությունների վոչնչացման ռե-
ժիմը :

Զորքորդ, մեծանում են ԽՍՀՄ-ի, վորպես ժողովուրդների ազատության պատվարի դերն ու նշանակությունը: Ժողովուրդներին ցույց տալով նոր սոցիալիստական դեմոկրատիայի կենդանի, ակնբախորինակը, մի որինակ, վորն անխղճություն կապված է պրոլետարական շիկտատուրայի զարգացման հետ, հակադրելով սոցիալիստական այս դեմոկրատիան բուրժուազիայի տեռորիստական շիկտատուրային, շեպի վորը վերածում է կաշաված-փչացած բուրժուական դեմոկրատիան՝ կոմունիստները պետք է ժողովրդական մասսաները մորիլիզացիա անեն բուրժուական շիկտատուրայի բոլոր ձևերի, առաջին հերթին Փաշիգմի դեմ: Միևնույն ժամանակ ԽՍՀՄ իր սոցիալիստական դեմոկրատիայի կոնկրետ փորձով ներգործում է հակաֆաշիստական ուժերը մորիլիզացիա անելու վրա, ինչպես կապիտալիստական յերկիրների ներսում, այնպես է միջազգային ասպարեզում՝ խորացնելով հակասությունը ֆաշիզմի կուսակցության և հակաֆաշիստական ուժերի

մինչև «դեմոկրատիկ» պետությունների ու ֆաշիստական պետությունների միջև :

Թեև կապիտալիստական բանակում յեղած այս
հակասությունը յերկրորդական նշանակություն ունի
համեմատած աշխարհի հիմնական բաժանման—սո-
ցիալիստի աշխարհի և կապիտալիզմի աշխարհի—բա-
ժանման հետ՝ պրոլետարիատը չի կարող չեղոք դիրք
դնալիւ այն պայքարի վերաբերմամբ, վոր տեղի յե-
ռնենում կապիտալիստական բանակի ներսում: Հեն-
վելով ԽՍՀՄ, վորպես ամբողջ աշխարհի հակաֆաշիս-
տական ուժերի համախմբման կենտրոնի վրա, վոր-
պես վճռողական ուժի վրա միջազգային հակաֆաշիս-
տական այս ճակատում, որսազործելով քաղաքական
տարբեր ուժերմենը ունեցող պետութիւնների միջազ-
գային հակասութիւնները՝ բանվոր դասակարգը
պետք է գլխավորի հակաֆաշիստական ուժերի հա-
մակենտրոնացման դործը յուրաքանչուր առանձին
յերկրի ներսում և ամեն կերպ ընդլայնի հակաֆաշիս-
տական ճակատը միջազգային ասպարեզում: Կոմու-
նիստներն իրենց հակաֆաշիստական քաղաքականու-
թյունն ե'ւ ավելի պետք է ակտիվացնեն՝ հաշիւ առնե-
լով, վոր դասակարգային պայքարի սրման և հեղա-
փոխության ու հակահեղափոխության ուժերի ավելի
ու ավելի համախմբման պայմաններում հակաֆաշիս-
տական շարժումը կարող է հանդիսանալ մի կամուրջ,
վորով մասսաները կանցնեն սոցիալիզմի ու պրոլե-
տարական հեղափոխության կողմը:

Հինգերորդ, ութերանոմ է ԽՍՀՄ վորպես ժողովուրդների միջև խաղաղության պատվարի դերը: ԽՍՀՄ-ին արտաքին պատերազմներ պետք չեն աչ-

խարհը փոխակերպելու համար: Այդ կանեն իրենց ստրկացնողների դեմ ապստամբված ժողովուրդներն իրենք: ԽՍՀՄ-ին պատերազմները պետք չեն այն պատճառով, վոր համաշխարհային յերկու սխտեմի մրցակցության մեջ ամեն ոք հաղթողը սոցիալիստական սխտեմն է, վորն ամբողջ աշխարհին ցույց է տալիս կապիտալիստական սխտեմի վերաբերմամբ իր ունեցած առավելությունները: Յեթե համաշխարհային բուրժուազիան մեր յերկիրը մի տասը տարի հանգիստ թողներ՝ ԽՍՀՄ իր սոցիալիստական նվաճումներով կհամոզեր յերկրագնդի մարդկային հսկայական մասսաներին իր սխտեմի առավելությունների վերաբերմամբ, «ամենախաղաղ» մարդկանց, վորոնք ներկայումս կապիտալիզմի հենարանն են, կըարձներ նրա վերաբերմամբ հեղափոխականներ:

Բայց կապիտալիստական աշխարհը չի ուզում թողնել, վոր սոցիալիստական հասարակարգը հանդիստ զարգանա: Նա չի կարող առանց պատերազմների ապրել և ամենայն արագութեամբ քարշ է տալիս աշխատավորներին դեպի նոր պատերազմներ: Յեվ նոր աղետի ահալոր վտանդի հանդեպ ժողովուրդներն իրենց հայացքը դեպի այն յերկիրն են դարձնում, վորի դինված հզոր ուժը տակավին զսպում է իմպերիալիստական պատերազմի հրձիղներին: Յեթե բուրժուազիան իր յերկիրներում իրօք աղատ հանրաքվե կատարեր այն մասին, թե ի՞նչ են ուզում ժողովուրդները, — պատերազմ, թե սոցիալիզմ, — նա կը հասկանար, թե ինչն է ԽՍՀՄ վոչ թե որերով, այլ ժամերով աճող այն ազդեցության դադունիքը, վոր նա ունի ամբողջ աշխարհի ժողովուրդների վրա:

ԽՍՀՄ իր շուրջը միախոնում և խմբավորում է բոլոր նրանց, ովքեր պատերազմ չեն ուզում: Դրանք միայն քաղաքի ու գյուղի աշխատավորութեան բազմաժիրկոն զանգվածները չեն, դրանք զանազան յերկիրների ներսում դանդաղ դասակարգերը, նրանց կուսակցություններն ու կազմակերպությունները չեն միայն: Դրանք ազգեր, ժողովուրդներ ու պետություններ են, վորոնց անկախութեանը սպառնում է պատերազմը: Դրանք անդամ իմպերիալիստական խոշոր յերկիրների բուրժուական պետություններ են, վորոնք այսօր շահագրգռված չեն պատերազմով: Ինչ ել վոր լինեն նրանց շարժառիթները, — դա այժմ յերկրորդական նշանակութուն ունի:

Հենվելով ԽՍՀՄ վրա՝ պրոլետարիատը պետք է յերկիրներին ներսում ստեղծի լայնագույն համաժողովրդական ճակատ պատերազմի դեմ պայքարելու համար և ժողովրդական լայնագույն մասսաները միավորի մի ճակատի մեջ պատերազմն սկսողներին դեմ: Իսկ սա կոմունիստներից պահանջում է, վոր նրանք, փոխանակ հակապատերազմական կարճատե, մեկուսացված կամպոնիաներ մղելու հին, տնայնադրժական յեղանակներին՝ կոորդինացված լայնագույն այնպիսի պայքար մղեն պատերազմի դեմ, վորի մեջ ԽՍՀՄ խտրողասիրական քաղաքականութեան հիմունքներով ներգրավվեն հակապատերազմական բոլոր ուժերը՝ ինչպես ազգային, այնպես և միջազգային մասշտաբով, և վորը զուգակցի գործողութեան բազմազան ձևերի. ցույցերը փողոցներում, յելույթները պառլամենտներում, բանվորական միավորումների միջազգային կոնֆերանսներ գումարելը, հակապատերազմական

կոմիտեներէ խիտ ցանց ստեղծելը և այլն: Այժմ բա-
վական չե հոգուտ խաղաղության փոքրիկ կամպա-
նիաների բերդան արձակել, յերբ կոմունիստներն իմ-
պերիալիստական պատերազմի սպառնալիքի դեմ կա-
րող են դործ դնել ժողովրդական լայնագույն շար-
ժումներէ տանկերը:

Ամեն կերպ ժողովրդականացնելով խաղաղության
ստալինյան քաղաքականութեան հաջողութիւնները,
մի քաղաքականութիւն, վորը կենսագործւում է ԽՍ-
ՀՄ մեջ և վորը փայլուն կերպով ապացուցել է, թե
ինչպէս կարելի յե խանդարել և ձախողել պատերազմի
հրձիգներէ ավազակային պլանները՝ կոմունիստները
պետք է հաղթահարեն Ֆատալիստական այն դիրքավո-
րումները, թե անհնարին է պատերազմին արդեւ հան-
դիսանալը, թե պատերազմի նախապատրաստման դեմ
պայքարելը աննպատակ է, — դիրքավորումներ, վոր
բղիւսում են հակապատերազմական շարժման առաջիկ,
չափազանց սահմանափակ չափերից:

Վեցերորդ, ել ավելի յե աճել ԽՍՀՄ նշանակու-
թիւնը, վորպէս համաշխարհային պրոլետարական հե-
ղափոխութեան մի ամբողջ, վորն ամեն կերպ ուժե-
ղացնում է համաշխարհային բանվոր դասակարգի դիր-
քերը կապիտալի դեմ պայքարելիս. աճել է ԽՍՀՄ
պրոլետարիատի տեսնկարար կշիռը համաշխարհային
հեղափոխական շարժման մեջ. աճել է ԽՍՀՄ պրոլե-
տարիատի առաջատար դերը, ՀամԿ (բ) Կ հեղինակու-
թիւնն ամբողջ աշխարհի աշխատավորների մեջ: ԽՍ-
ՀՄ սոցիալիստական հաղթութիւնները հզորագույն
լծակներ են դառնում կապիտալիստական յերկիրների

բանվորական մասսաները կոմկուսների աղղեցութեան
տակ դցելու դործում:

ԽՍՀՄ ներքին ու արտաքին քաղաքականութիւնը
հեշտացնում է կոմկուսների մոտեցումն այն մասսա-
ներին, վորոնք մինչև այժմ կոմունիստական աղղե-
ցութիւնից դուրս են կանգնած յեղել: Շնորհիվ այս
բանի՝ իր, Կոմիտեներն քաղաքականութիւնն ել ստա-
նում է ավելի համակենտրոնացված, հարվածային ուղ-
ղութիւն. սա արդեն շարժման առանձին ջոկատների
«պարտիզանութիւն» չե, ջոկատներ, վորոնք մերթ
չափից դուրս առաջ են ընկնում և պարտութեան յեն-
թարկում իրենց, մերթ հետ են մնում ընդհանուր
տեմայից և դրանով իսկ պարտութեան են յենթարկում
ուրիշներին, — սա բաղմակողմանիորեն կշտադատված
խստորեն հաշիվ արված, դործող ուժերի ամբողջու-
թիւնը, հաջողութեան և անհաջողութեան բոլոր շան-
սերը հաշիվ առած միջազգային ստրատեգիա ու տակ-
տիկա յե:

ԽՍՀՄ տեսակարար աճած կշիռը համաշխարհային
եկոնոմիկայում ու քաղաքականութեան մեջ ուժեղաց-
նում է համաշխարհային իսկ բանվորական շարժման
և նրա կոմունիստական ավանգարդի նշանակութիւնը,
այս շարժման ավանգարդը դուրս է գալիս իր զարգաց-
ման պրոպագանդիստական շրջանից, ինքը դառնում է
բանվոր դասակարգի միջազգային մեծ քաղաքակա-
նութեան ներդործոն ուժը, իր առջև կարող է դնել
ավելի խիզախ և խոշոր խնդիրներ, քան մինչև այժմ:
Հենվելով ԽՍՀՄ վրա՝ բանվոր դասակարգի այս ա-
վանգարդը կարող է ավելի ու ավելի վճռականորեն

ներգործել անցքերի ընթացքի վրա և ավելի հաճախ փոխել նրանց ուղղութիւնը:

Բայց սա իր հերթին ուժեղացնում է ԽՍՀՄ դիրքերը՝ խաղաղության, ազատության, սոցիալիզմի համար նրա մղած պայքարում: ԽՍՀՄ այլևս այն յերկիրը չէ, ինչ յոթը տարի առաջ է յեղել: ԽՍՀՄ իր առջև մեծ խնդիրներ է դնում, մեծ ուսուրանքներ ունի այդ խնդիրների կատարման համար, իր դրած նպատակների մեջ կարող է ավելի մեծ հաջողութիւնների հասնել, քան մինչև այժմ: Մեր փոխհարաբերութիւնները կապիտալիստական ողակման հետ մեր առջև բացօթի շրջանում արդեն կառուցվում են փոքր ինչ այլ հիմունքով, քան յոթը տարի առաջ: Թե մեր թշնամիների և թե մեր բարեկամների հետ մենք ներկայումս կարող ենք այլ լեզվով խոսել: (Ծափահարութիւններ): Յեվ համաշխարհային պրոլետարիատն զգում է խորհուրդների յերկրի աճած ուժը, բարձրանում է պրոլետարիատի վստահութիւնը դեպի իր ուժերը:

Յեվ պրոլետարիատի այս գիտակցութիւնն ամրապնդվելու յէ հաղթած և այսուհետեւ ել հաղթող սոցիալիզմի նյութական հզորութեան աճման համեմատ: Այս իսկ գիտակցութիւնը կդառնա մի վիթխարի նյութական ուժ, վորին կապիտալիստական վոչ մի ամբողջի կարող դիմանալ:

ԽՍՀՄ մեջ հաղթութիւն տարած սոցիալիզմի և ամբողջ աշխարհի իրենց ազատագրման համար պայքարող աշխատավոր մասսաների այս համերաշխութեան ու այս միւսնութեան մեջ դրված է կապիտալիզմի անխուսափելի խորտակման և մարդկութիւնը ճնշումից, շահագործումից, սեպկեալից, ֆաշիզմից և

թալանչիական պատերազմներից ազատարկացնելու մեծ հեռանկարը: Յերկրագնդի վրա միլիոնավոր մարդիկ ավելի ու ավելի յեն տոգորվում այն համոզմունքով, թէ նրանց ազատագրման դործը և հաղթական սոցիալիզմի յերկրի հաջողութիւնները միմյանցից անբաժանելի յեն: Նրանք տեսնում են ու գիտեն, վոր մեր սոցիալիստական հաղթութիւնը, մեր սոցիալիստական դործարանները, մեր կոլտնտեսային դաշտերը, մեր ամբողջ հզորութիւնը և մեր բոլոր նվաճումները—այս ամենը—վոչ միայն ԽՍՀՄ ժողովուրդների, այլև համայն աշխարհի աշխատավորների սեփականութիւնն է: (Ծափահարութիւններ):

Մենք յերբեք չենք մոռանում այն, ինչ ասել է մեզ ընկեք Ստալինը.

«ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգը համաշխարհային բանվոր դասակարգի մի մասն է: Մենք հաղթել ենք վոչ միայն ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգի ջանքերով, այլև շնորհիվ համաշխարհային բանվոր դասակարգի աջակցութեան: Առանց այս ոգնութեան մեզ վաղուց կոցահարած կլինեյին»¹:

Մեր հզորութիւնն ու մեր նվաճումները պատկանում են վոչ միայն ԽՍՀՄ ժողովուրդներին, վոչ միայն կոմունիստական ավանգարդին, այլև ամբողջ աշխարհի բանվոր դասակարգին—թե՛ արհմիութիւնների Ամստերդամի միավորմանը հարող բանվորներին, թե՛ Յերկրորդ Ինտերնացիոնալի կուսակցութիւններին հետեւից գնացող բանվորներին, թե՛ անկազմակերպ

¹ Ստալին, Տնտեսավարների խնդիրների մասին, «Լենինիզմի հարցեր», էջ 445—446, 10-րդ ուսուհրատ, կուսհրատ 1935 թ.:

բանվորներին և թե հարկադրանքով Փաշխտական կազմակերպությունները քշված բանվորներին: Մեր սոցիալիստական նվաճումները նաև թե՛ Չապեյի աշխատավոր բնակչության սեփականությունն է, թե՛ Լիբերիայի նեգրերի, թե՛ չինացիների, թե՛ հնդկացիների, թե՛ մալայացիների սեփականությունը, համայն աշխարհի աշխատավորության սեփականությունն է՝ առանց ազգերի ու ցեղերի, լեզվի ու մաշկի գույնի խտրության, — այն ամենքի սեփականությունը, ովքեր պայքարում են չահագործման ու կեղեքման դեմ: (Ծափահարություններ):

Յեվ միլիոնավոր մարդիկ ամբողջ սերտորեն են համախմբվում **ԽՍՀՄ** — բոլոր յերկիրների աշխատավորների հայրենիքի — շուրջը, վորովհետև նրանք սկսում են հասկանալ, վոր ինչպես խաղաղության պայմաններում, այնպես էլ պատերազմի պայմաններում, **ԽՍՀՄ** ամբացման, նրա հզորության ու ժեղացման, պայքարի բոլոր ճակատներում նրա հաղթության ապահովման շահը լիովին զուգադիպում է բոլոր աշխատավորների շահերին՝ չահագործողների դեմ նրանց մղած պայքարում, նպաստում է համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության հաղթանակին:

Նա, ով ուզում է, վոր սոցիալիզմն ամբողջ աշխարհում հաղթի, ով կամենում է, վոր ժողովուրդներին միջև յեղբայրություն ու խաղաղություն լինի, ով կամենում է, վոր վերջնական չահագործումը, Փաշիզմն ու իմպերիալիստական ճնշումը, նա չի կարող չլինել **ԽՍՀՄ** կողմը: **ԽՍՀՄ** պաշտպանությունը, նրա բոլոր թշնամիների դեմ նրա հաղթությունն տանելուն

աջակցելն են, վոր պետք է վորոշեն յուրաքանչյուր հեղափոխական կազմակերպության, յուրաքանչյուր կոմունիստի, յուրաքանչյուր սոցիալիստի, յուրաքանչյուր ադնիվ դեմոկրատի, յուրաքանչյուր անկուսակցական բանվորի, գյուղացու, քաղաքի աշխատավորի ու ինտելիգենտի գործողությունները: Բայց սա մեծ պարտականություններ է դնում նաև մեր կուսակցության, մեր բանվոր դասակարգի, սոցիալիստական կերտիչներին մեր ժողովրդի վրա ամբողջ աշխարհի բանվորների ու աշխատավորների վերաբերմամբ:

«Մենք պետք է այնպես առաջ շարժվենք, — ասել է ընկեր Ստալինը, — վոր համայն աշխարհի բանվոր դասակարգը, նայելով մեզ կարողանա ասել, ահա՛ նա, իմ առաջավոր ջոկատը, ահա՛ նա, իմ հարվածային բրիգադը, ահա՛ նա, իմ բանվորական իշխանությունը, ահա՛ նա, իմ հայրենիքը, — նրանք լավ են անում իրենց գործը, մեր գործը, — նրանց աջակցենք կապիտալիստներին դեմ և բոլորքենք համաշխարհային հեղափոխության գործը»: (Ծափահարություններ):

«Մինչև վերջը հավատարիմ լինել պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի գործին, պրոլետարներին յեղբայրական միության գործին», — մեր կուսակցությանը, մեր բանվորներին այս բանն է ուսուցանում ընկեր Ստալինը:

Մենք հասկանում ենք, թե ինչ է նշանակում մինչև վերջը հավատարիմ լինել պրոլետարական ին-

1 Ստալին, Տնտեսական խնդիրների մասին, «Լենինիկդի հարցերը», էջ 446 10-րդ ուս. հրատ. Կուսճրատ, 1935 թ.:

տերնացիոնալիզմի դործին, յերբ բուրժուազիան կապիտալիստական յերկիրներէ աշխատավորներին գլորում ե իմպերիալիստական պատերազմների ու Փաշլիզմի անդունդը: Մեր կուսակցութիւնը լենինյան կենտկոմի ղեկավարութեամբ, մեր մեծ Ստալինի փորձով, հաստատակամ ե իմաստուն առաջնորդութեամբ այս դործին հավատարիմ ե յեղել, յերբ կատարելով Լենինի ավանդը՝ անդադրում աշխատում եր նեպի Ռուսաստանը սոցիալիստական Ռուսաստանի դարձնելու վրա: (Ծափահարութիւններ): Այսօր, ընկերներ, նա, այդ սոցիալիստական Ռուսաստանն ե, վոր կանգնած ե ձեր առաջ, համայն աշխարհի բանվորներին առաջ: (Ծափահարութիւններ):

Մեր կուսակցութիւնը Ստալինի ղեկավարութեամբ անձնվիրութեամբ ծառայել ե ե ծառայում ե պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի դործին, յերբ թշնամական կապիտալիստական ողակման պայմաններում իր յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու խնդիրը դրեց իր առջև: Այսօր առկա յե այդ հաղթութիւնը: Ստալինի ղեկավարութեամբ այսօր մեր կուսակցութիւնն ավարտում ե սոցիալիստական հասարակութեան կառուցումը, ԽՍՀՄ դարձրել ե համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան դրեղ բազան, նա վոչ միայն պահպանել, այլ ե հսկայական չափով մեծացրել ե սոցիալիզմի ձգողական ուժը կապիտալիստական յերկիրներին աշխատավորների մեջ: Մեր կուսակցութիւնը լենինյան կենտկոմի ղեկավարութեամբ, ընկեր Ստալինի գլխավորութեամբ մինչև վերջը ծառայել ե ե ծառայում ե պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի դործին, յերբ նա՝ ամբապնդում եր ե ամբապնդ-

պնդում ե խորհուրդների յերկրի պաշտպանունակութիւնը (Բուռն ծափահարութիւններ):

Յեւ յեթե բոլոր յերկիրներին աշխատավորներն այսօր դատակարգային թշնամու դեմ զինաթափված չեն, յեթե այսօր ազատագրութեան համար մղած իրենց պայքարում նրանք հուսով են նայում պրոլետարական ղիկաառուրայի պետութեանը, հաղթական սոցիալիզմի յերկրին, Ժողովուրդների խաղաղութեան ու ազատութեան հզոր պատվարին՝ ԽՍՀՄ-ին, ապա այդ մեծ նվաճումը հետեանք ե ստալինյան քաղաքականութեան, այն ե, մինչև վերջը հավատարիմ մնալ պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի դործին: (Ծափահարութիւններ):

Թե՛ մեր կուսակցութիւնը, թե՛ մեր Ժողովուրդը ե թե՛ մեր յերկրը, վորոնց Լենինն ու Ստալինն են կրթել՝ պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի այս դործին մշտականորեն հավատարիմ են ու հավատարիմ ել լինելու յեն՝ ինչ փորձութիւնների առաջ ել կանգնեցնի մեզ պատմութիւնը: Մեզանից ամեն մեկը մինչև վերջին ձիւղը, մինչև վերջին չունչը, մինչև արյան վերջին կաթիլը հավատարիմ ե լինելու պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի դործին: (Բուռն ծափահարութիւններ: Բացականչութիւններ՝ «ուռա»: Բոլորը վոտփի յեն կանգնում): Ահա թե, ընկերներ, ինչո՞ւ յերկրագնդի բոլոր ծայրերում շահագործվողներն ու ֆեւզվածները հաղթական սոցիալիզմի մեր յերկրում տեսնում են իրենց հայրենիքը, մեր կուսակցութեան ու մեր բանվոր դասակարգի մեջ՝ համաշխարհային պրոլետարիատի հարվածային բրիգադը, մեր Ստալինի մեջ՝ աշխատավոր ամբողջ մարդկութեան մեծ, ի-

մաստուն, սիրելի առաջնորդին: (Բուռն ծափահարու-
թւո՛ղ ապրի ու ամրապնդվի պրակտարական ին-
քուններ):

տերնացիոնալիզմի անխորտակելի գործը:

Կեցցե՛ք ԽՍՀՄ, ամբողջ աշխարհի աշխատավորնե-
րի հայրենիքը: (Ծափահարություններ):

Կեցցե՛ք մեր Ստալինը: (Բուռն ծափահարություն-
ներ, վոր վերածվում են ովացիայի, Ամբողջ դահլիճը
վոտըի յե կանգնում: Բացականչություններ՝ «ուռա»,
«բանաուեյ», «ոոտ փրոնոտ», «կեցցե խորհրդային իշ-
խանությունը»: «Կեցցե ընկեր Ստալինը»: Պատգամա-
վորները զանազան լեզուներով «իմտերնացիոնալ» են
յերգում):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
I. Սոցիալիզմի հաղթությունը ԽՍՀՄ-ում	5
II. Սոցիալիստական յերկրի զարգացման նոր շրջանը	27
III. Համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության զարգացման նոր ետապը	55

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0207518

32. 230

ԳԻՆԸ 70 Կ.

ЦЕНА 70 К

35-4
6296

Д. З. МАНУИЛЬСКИЙ
ИТОГИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОГО
СТРОИТЕЛЬСТВА В СССР

Армпартиздат, Эривань, 1935